

नमो तस्मै भगवतो अरहतो सम्भासम्बुद्धस्य

धम्मपद्य

न
मो
का
गी
श्व
रा
य

ने
फा
ल
मा
पा
या
ल
य
-
पौ

वर्ष ११
पूर्णसंख्या १२५

सिल्ला

बुद्ध संवत् २५०१
नेपाल संवत् १०७८

छगू अङ्क्या १२)
दच्छिया चन्दा ३),४।

विषय	पौल्याः
बुद्ध-वचनामृत	
प्रज्ञापारमिता—श्री राहुल सांस्कृत्यायन	५०
संयोग...महामिलन—(कविता) श्री आशाराम शाक्य	५३
पुसा—श्री तेजेश्वर बाबु 'ध्वंगः'	५५
बीलया दां—श्री वैकुण्ठ प्रसाद लाकौल	५६
विद्या—श्री मा. लक्ष्मीभक्त जोशी	५७
बुद्ध-सन्देश—भिक्खु अश्वघोष	५९
डुंगा—(कविता) —श्री हरिशंकर राज श्रेष्ठ	६१
थार्थे खःसा—श्री अशोक 'उमंग'	६२
पाः पाः—(कविता) श्री रामवहादुर कायट्ट	६४
स्त्री शिक्षा व समानाधिकार—श्री लक्ष्मीप्रसाद श्रेष्ठ	६५
सपना व विपना—श्री शर्मिष्ठा	६७
प्रगतिया त्वाथः—(कविता)—श्री दुर्गालाल	६८
आशा—श्री गोपालमान श्रेष्ठ	६९
सम्पादकीय	

‘धर्मोदय’या

लेखक-लेखिकापित

‘धर्मोदय’ हानं नियमित रूपं प्रकाशित जुइगु प्रबन्ध जुया च्वंगुलिं सकल लेखक लेखिकापिसं थःथःगु रचना छ्वया हया दीगु निंति जिमिगु विशेष अनुरोध दु ।

—सम्पादक

ज्योति प्रिंटिंग एण्ड पब्लिशिंग प्रेस

स्वच्छ, सुन्दर, मनमोहक रूपं अंग्रेजी, नेपाली, नेपाल भाषा, हिन्दी, संस्कृत, पाली भाषाय् न्हागु छापे याके माःसां, याकनं पाय्छि इले छिगु ज्या सिधयेका दी माःसां सरासर ध्व जिमिगु प्रेसे भायेगु कृपा तया दिसँ ।

मेनेजर :—ज्योति प्रिंटिंग एण्ड पब्लिशिंग प्रेस,

४, रामजीदास जेटिया लेन, कलकत्ता-७.

व स्वप्न समान खः । ध्वया सत्तायात माने याय्गु वेँपह सिवा मेगु छुं मखु ।

प्रज्ञापारमिताया सम्बन्धे गन ततःधंगु सफू च्वत व शून्यवाद ध्वीके बीत नागार्जुन, आर्यदेव, चन्द्र-कीर्ति आदिपिसं गुलिखे गंभीर दार्शनिक ग्रन्थ च्वत, अन कवि व कलाकारपिन्त नं प्रज्ञापारमितां थःपाखे साला काल—प्रज्ञापारमिता व शून्यता छगू हे खः ध्व धाय् हे धुन । महान सिद्ध सरह पादया जोर केवल करुणा व शून्यताय् दु । वं थ गु दोहाकोष ‘चर्यागीती’ धाल—

‘करुण रहिअ जो सुयणहिं लग्गा ।

णउ सो पावइ उत्तिम मग्गा ।

अहवा करुणा केवल साह अ ।

सोजम्मन्तरे मोक्ख ण पावअ ।’

(करुणा रहित जो सुन्नहिं लगा । नही सो पावै उत्तम मार्गा । अथवा करुणा केवल साथै । सो जन्मान्तरे मोक्ष न पावै ।)

सरहपादं शून्यतायात—विश्वव्यापी क्षण भंगु-रताया नियमयात प्रत्येक वस्तुम लागु याना, उक्कियात शून्य माने याय्गु योग भावनायात काल । करुणा प्राणीमात्रया प्रति अपार दया खः । सरहया लिपा मेपि सिद्धपिसं नं करुणा व शून्यताय् जोर बिल । शून्यता—अनात्मवाद—मूल बुद्ध धर्मे नं दु, गुकियात प्रज्ञा धया तल । थुगु प्रकारं सिद्ध कवितय् नं प्रज्ञा छगू प्रिय विषय खः ।

कलाकारपिसं प्रज्ञापारमिताया तसकं बांलागु आकार कल्पना यात । थुकिया तसकं बांलागु मूर्ति दय्कल । जावाय् प्राप्त जूगु प्रज्ञापारमिताया मूर्ति ला विश्वया सर्वसुन्दर कृति मध्ये छगू माने याय् बहजू । गुकी मुल ध्याना च्वच्चंहा, निपा लहा दुह्म उपदेश बीगु मुद्रा ज्याना, पलेस्वाने च्वना, बागः मिखा कना च्वच्चंहा देवीया मूर्ति खः ।

—:०:—

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक—

भिक्षु महानाम “कोविद”

नववापासा

१०००

सहायक-सम्पादक—

फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

वर्ष ११

कलकत्ता

माघ वि० सं० २०१४

फरवरी ई० सं० १९५८

अंक ४

बुद्ध-वचनसूत

अर्थ व तात्पर्य हीनगु द्वलंढः गाथा व्वनेगु स्वया सार्थकगु छपु गाथा हे श्रेष्ठ, गुगु गाथा व्वनेव शान्ति प्राप्त जुइ ।

युद्धे वना द्वलंढः मनूतये प्रति विजय प्राप्त यायेगु स्वया थःत त्याकेगुयात धार्थे संग्रामजित धाइ ।

दुराचारी व असमाहित पुरुषया सलंसः दँया जीवन स्वया सदाचारी व ध्यानी पुरुषया छन्हुया जीवन हे उत्तम जू ।

अलसी व वीर्यहीन जुया सलंसः दँ म्वायेगु स्वया दृढ़ उद्योगी जुया छन्हु जक म्वायेगु हे उत्तम जू ।

—धम्मपद

प्रज्ञापरमिता

श्री महापण्डित राहुल सांकृत्यायन

बुद्ध्या अर्थ हे बोधियुक्त खः। बोधि, ज्ञान, प्रज्ञा छगू हे अर्थया वाचक खः, पागु थुलि हे जक कि प्रज्ञा असाधारण ज्ञानयात धाइ, गुक्रियात थौं कन्हैया भासं दर्शन वा परम ज्ञान धाय्फु। यद्यपि बुद्धं मुक्क प्रज्ञायात महत्त्व बिया विमज्यासां, वसपोलं शील (सदाचार), समाधि (मनया एकाग्रता) व प्रज्ञा स्वतायसं जोर बिया विज्यात, गुकी दकलेसिबे अप्पो प्रज्ञायात जोर बिया विज्यागुलि बुद्धयात छह तःधंहा दार्शनिक माने यागु खः। बुद्धया दर्शनया आधारशिला विश्व खः—दुने पिने फुक थाय्—क्षण क्षण परिवर्तनशील खः। अपवाद हे याय्म्वाक ब्याक वस्तु हे अनित्य खः। थ्व हे अनित्यताया नियमयात छगू मेगु नां प्रतीत्यसमुत्पाद धका तःगु खः। थ्व विषये बुद्धं थमंहे धया विज्यात—वयां लिपा थ्व जुइ, (अस्मि सति इदं भवति)। वास्तवे विना अपवादं ब्याक वस्तु नं अनित्य खः (थ्वहे मौलिक सिद्धान्तया थ्व व्याख्या जूगु खः)। बुद्ध अनित्यवादी खः। वसपोलं गुगुं चीजयात नं वास्तविक रूपे दु धयागु स्वीकार याना विमज्या। लिपायापिं आचार्यपिसं थुक्रियात भं खुलस्त थ्वीक कन। 'यत् सत् तत् क्षणिकं' (गुगु वास्तविक खः, व क्षणिक खः) पिनेया वस्तु अनित्य व क्षणिक धका माने याय्गुली मेपिं नं तयार जू (परन्तु बुद्धं पिनेया स्थूल जगतयात जक क्षणिक मखु कि दुनेया सूक्ष्म जगते नं थ्व निरपवाद नियमया लागू जू धका कना विज्यात)।

बुद्धं थःगु दार्शनिक विचार—धारा थ्वीके व्यु-
व्युं सत्य निगू रूप दु धका कना विज्यात। छगू

सत्य व खः, गुगु कसीक दुहाँ वना स्वेबले ठीक जू वइ मखु, परन्तु व्यवहारया लागी थ्व हे पर्याप्त खः। थुक्रियात व्यवहार सत्य वा संवृति सत्य धाइ। गथे ल्वहँ सिँ भीसं खं, व उक्रिया ज्या कया च्वना, थ्व संवृति सत्य खः। तर परमार्थ सत्यया दृष्टि स्वेबले थ्व माने याय् माः कि थ्व फुक मिखां तिफ्याय् मफुगु परमाणु मिले जुया दया च्वंगु खः। परमाणु नं ठोस चीज मखु, व विद्युत्कण, नाभिकणया योग खः। विद्युत्कण थजागु वस्तु खः कि गुगु क्षणभर हे नं सुक मच्चं। वैज्ञानिकतयसं उक्रियात कण व तरंग नितान् धा, व थजागु भंगुर कण खः, गुकिं थःगु थजागु परम्परा वा धारा तोतइ, गुक्रियात तरंग धाइ। थ्व हे खं नाभिकणया दुने च्वंगु पोजिट्रान, न्यूट्रान, मेसोट्रानया बारे नं खः। अर्थात् विश्वया आधारगु अप्पा परमाणुसिकं नं सूक्ष्म, अतीन्द्रिय, भंगुर व प्रवाह थें चलायमान खः। थ्वयात परमार्थ सत्य माने यात धासा हानं नं, ल्वहँ, सिँ या गुगु रूपयात भीसं सत्य माने यानागु खः, व सत्य जू वइ मखु। थुखतं थौं कन्हैया विचार शैली भीसं व्यवहार सत्य व परमार्थ सत्यया भेद याय्माः। थ्व हे भेद बुद्धं कना विज्यात। आचार्य शान्तिदेवं धाल—।

संवृतिः परमार्थश्च सत्यद्वयमिदं मतम्।

(संवृति व परमार्थ थ्व नितान् सत्य माने याना तल)।

प्रतीत्यसमुत्पादद्वारा हे परमार्थ सत्यया बोध ज्वी फइ। प्रतीत्यसमुत्पादयात थ्वीका हे बुद्धया दर्शन थ्वीके फइ। थुकिं धागु खः—“गुह्यसं प्रतीत्यसमुत्पाद खंकइ, वं धर्म खंकइ। गुह्यसं धर्म खंकइ, वं बुद्धयात खंकइ।” (आर्य शालिस्तम्भसूत्र)।

प्राचीन बौद्ध सम्प्रदायं—गुक्रियात हीनयान नं धा—क्षणिकता (अनित्यता व प्रतीत्यसमुत्पाद) यात माने यागु दु ! लिपा महायानं उक्रिया अर्थयात अक्क भं विकसित यात । च्चे धयार्थे प्रतीत्यसमुत्पादया अर्थ अतीत, अत्यन्त नष्ट जुइ, मेगु उत्पन्न जुइ । गुक्रिया नाश ज्वीवं गुगु उत्पन्न जुइ, व वया कार्य जुइ । कार्य—कारणया केवल थुलि हे सम्बन्ध खः । कारण गुगुं वस्तुयात नं थःगु अन्तस्तमे ल्यंका नाश जुइ मखु । थन च्चेयागु परिवर्तन मखु, किन्तु छगूया हांनिसें नाश ज्वीगु व मेगु बिलकुल न्हूगु वस्तुया उत्पत्ति खः । न्ह्यागुं वस्तु गुगुं नित्य वस्तु स्वया सर्वथा शून्य खः ।

गथे जड वस्तु आन्तरिक नित्यवस्तुपाखें शून्य खः, अथे हे शरीर नं आत्मा थें जागु नित्यवस्तुपाखें सर्वथा शून्य खः । थुकिं बौद्धतयसं अनात्मवाद यात माने याइ । अनात्मवाद हे शून्यवाद खः, व प्रतीत्यसमुत्पाद हे शून्यवाद खः ।

‘यः प्रतीत्य समुत्पादः शून्यता सैवते मता ।’

(छु प्रतीत्य समुत्पाद खः, वहे शून्यता खः ।

व थ्व हे शून्यतायात अर्थात् जगतया सारा पदार्थया भंगुरतायात योगितय् लागी धन्यवादया विषय माने जुल ।

‘तस्मान्निविचिकित्सेन भावतीयैव-शून्यता ॥’

शून्यता प्राचीनतम बौद्ध निकाये नं दुसां, दकले थुक्रिया अप्पो जोर माध्यमिक दर्शनया महायाने दु, गुक्रिया प्रवर्तक आचार्य नागार्जुन खः, गुह्य ईसाया निगूगु शताब्दी विदर्भ देशे जन्म जुल । व शातवाहन जुजुपिनि सम्मानीय गुरु खः । वया आपा च्चनीगु थाय् श्री पर्वत खः । थुकिं हे वया नां नागार्जुन कोण्डा (नागार्जुन पर्वत) च्चन । थ्व दर्शनया मूल ग्रन्थ नागार्जुनं चोगु माध्यमिक कारिका खः; गुक्रिया समर्थनया

लागी अनेक प्रज्ञापारमिताया रचना यात । माध्यमिक दर्शनकथं सारा सत्व प्राणी माया समान खः; स्वप्न समान खः, फुक धर्म (पदार्थ) माया व स्वप्न थें खः । थ्व दर्शन यथार्थवादी ज्वी फइमखु । थ्व ला थुकिं हे स्पष्ट जू कि स्वप्न व जागृतिस थ्वं भेद याय्गु मसो । निम्ह साइकल चले याइपिं वना च्चन । वना च्चच्चं नं इपिं नाप लाय्फु । न्ह्योने ल्युने वइवले इपिं गुगुं वखते धोद्वीफु । गुगु समये इमि सहगमन वा मिलन जुइ, व क्षण तसकं ची हाकइ । थ्वया लिपा वस्तु तापाना वनी । तर थ्वया कारण यथार्थवादी माया समान, स्वप्न समान धाय् फइमखु । भीसं छुं नय् । व प्वाथे कुहाँ वनी । पचे जुइ । उकिं ला हि बने जुइ, हरेक अंगे व न्यना वनी । क्षण भंगुरताया नियम अनुसार भीगु शरीरया अंग-अंग, थण-क्षणे हिला च्चन, व हे हिला च्चंगु धाराय् भीसं नयागु अन्नं नं योग विया च्चन । व हिह्युं विसि ववं संवृति सत्यया अनुसार धाय्बले शरीरं पिने लाइ, परमार्थ सत्यया अनुसार ला शरीर, थ्वया अवयव, मेगु थ्वया कण अन्तिम रूपे अति भंगुर विद्युत् कण न्यूट्रान आदि हे खः । भोजन गनं नं काल व देशे स्थिर जुया मच्चं । अथे जूसा छु भीसं जागृत अवस्थाय् नयागु भोजनयात नं म्हगसेया भोजन धाय्गु ला ? क्षण भंगुरतानाप गुगु वया क्रिया—कारिता खः; वया अपलाप याय्फइ मखु । थुकिं हे यथार्थवादी बौद्ध दार्शनिक धर्मकीर्ति अर्थ क्रियाकारितायात परमार्थ सत्यया बोध धका धाल । तर शून्यवादी थ्व माने याय्त् तयार मजू ।

बुद्धं फुक पदार्थयात क्षण भंगुर निरोधधर्मा माने याना विज्यात । ब्याक वस्तुया नं उत्पत्ति जुइ, उत्पत्तिया नापं हे वं थःलिसें नाश नं व्वना हइ, तर भीसं थ्व उत्पत्ति व निरोधयात माया वा

स्वप्न समान माने यात धासा छुक्रिया उत्पत्ति जुइ व छुक्रिया निरोध जुल, ध्व धाय् फइ मखु । शून्यवादी धाइ—

‘अजातमनिरुद्धं च तस्मात्सर्वमिदं जगत् ।’

(थुक्रिया निति सारा जगत अजन्मा व अविनाशी खः ।)

बुद्धं दुःख, वया हेतु, वया निरोध व थुक्रियात मागु मार्ग ध्व प्यंगू आर्य सत्यया विवेचन याना विज्यात । परन्तु माया व स्वप्न समान जागृत व यथार्थ वस्तुयात नं माने याइपि शून्यवादीतयूत ध्व आर्य सत्यया आवश्यकता दइमखु कम से कम वया परमार्थ सत्ये । थुक्रिया निति वं दुःख-सुख-यात नं कल्पित माने याइ—उक्रिया छुं अस्तित्व मदु ध्व हे खँय् तिबः बी । सुख दुःख केवल कल्पना खः, थुक्रियात क्यना वं धाइ—

‘अहिर्मयूरस्य सुखाय जायते,

विषं विषाम्यासवतो रसायनम् ।

भवन्ति चानन्दविशेषहेतवो,

मुखं तुदन्तः करभक्ष्य कण्टकाः ।’

(बि ह्नेखाया सुखया निति जन्म जुइ, विष विषया अमल याना च्वंपिन्त रसायन खः । म्हुत्वी प्वा खना छोगु कँथं उँटयात आनन्दया विशेष कारण जू वनी ।)

वं थुकिं ध्व धाय्गु इच्छा यात कि, सुख वा दुःख छगू हे वस्तुया निगू रूप खः । अतएव सुख वा दुःखया अलग स्वतन्त्र सत्ता मदु ।

प्रज्ञायात गुगु रूपे बुद्धं माने याना विज्यात, व वस्तुस्थितिया अपलापया निति मखु, वयात अथे हे धका माने यायूत । विश्व व विश्वया हरेक वस्तु क्षण-क्षण परिवर्तन शील खः, न्ह्यागु वस्तुयात ध्वहे रूपे स्वे माः । तर, उकिं वस्तुया क्षणिक स्थितिया नं अपलाप यायूगु बुद्धयात व यथार्थवादी आचार्य-

पिन्त अभीष्ट मजू । उमिसं उगुं चरम पंथ वनेगु मसो, गुकी कि शून्यवादी बौद्ध वन । शून्यवा-दया प्रतिपादक नागार्जुनया ग्रन्थपाखें हे इमित सन्तोष मजू । इमिसं शून्यता व प्रज्ञायात पर्याय माने याना प्रज्ञापारमिता अर्थात परम प्रज्ञा-संबंधी आपालं ग्रन्थ च्वत । गुक्रियात बुद्ध भाषित धका प्रकाशित यात । थौं नं महायानी भक्त जनतां थुक्रियात अथे हे माने याना च्वन । मूल संस्कृते यद्यपि शत साहस्रिका, अष्ट साहस्रिका-थें जागु निगू स्वंगू हे जक प्रज्ञापारमिता खने दु, तर तिब्वती स्वीगू व चीनी गुंगू प्रज्ञापारमिताया अनु-वाद दु । ३२ गः आखःया छपु श्लोक माने याना उक्रिया नामं ग्रन्थया परिमाण ल्या ख्याना अष्ट साहस्रिका-च्यापु श्लोकया बराबर—आदि थुक्रिया नां छुना तल । तिब्वती प्रज्ञापारमिताया अनुवाद कन्-जुर संग्रहया २१ गू सफू मध्ये खः । गुगु ३२ ग आखःया श्लोकं दाना खेबले निगू लाख श्लोक खया नं अप्पो दु । १. शतसाहस्रिका २ पञ्चविं-शतिसाहस्रिका ३. अष्टादशसाहस्रिका ४. दशसा-हस्रिका ५. अष्टसाहस्रिका ६. पञ्चशतिका ७. शत-पञ्चाशतिका (१५०), ८. पञ्चशतिका (५०), ९. पञ्चविंशतिका (२५), १०. सप्तशतिका (७००) ११ अष्टशतिका (८००) १२. एकाक्षरी आदि । थुकी १, २, ४, व मेगुया नं अनुवाद चीनिया भाषाय् दु । ध्व व्वनेबले मनूत अलसि चाया वो, छाय्धासा शतसाहस्रिकाया छगू लाख श्लोकया सफूया पुनरुक्ति लिक्कया म्फिपू नीपूगु सफू दय्के फु । तर च्पागूगु तसकं तःधंगु धका समभे जू, उक्रिया निति श्रद्धालुपिसं खुव ध्यान बिया ध्व पाठ्याइ फुक प्रज्ञापारमिताया नं छगू हे जक अभिप्रायः खः : सकतां शून्य खः, फुक जगत् माया [ल्यंगु निगूगु कभर पेजे]

संयोग व वियोगया महामिलन

श्री आशाराम शाक्य

थों ला वैला धैगु मनं भयाले चवं चंसां वै व मखूगु
थुकथं वैला धैगु धव आशे गुलिखे जीवन पौ पुल्य धुंकल,
सूर्य अम्बरे सुल्यवं पूर्व निशादेवी तीजक खन्य दै थें
न्हिच्छि पिया नं जब वैमखु व अले वियोगं धाइ वया—
“छाय् छ थपाय्चो संयोग लिना व्वांवां ज्वीगु भ्रान्त जुया?”

युग युगया आशां जब धाइ ‘संयोग’ जुया साकार भचा
होवं खां समयं धा वैथें “हुंकन खंला यो लुकु व्यूगु?”
अन्तर-हृदये वियोग ज्वालां क्षणिक सुख धका जक गन सह या
जिमि नं नापं लासां बाय् मा धैथें मन भति वैगु भयातुया
संयोगं धासा धै च्वनिगु “वियोग नं जिमि केहेँचा खः।

किचलं दाय्का पथिकं धाइगु थें विश्राम सिमा क्वे पथिक
थों जिं वैगु व किचलं दाय्का वियोग दारुण दुःख सुका,
वेवं मलयानिल क्वे बुलुहुँ धाल सिमां अत्य खया जितः
“पथिक, छ ख्वेमत्य विश्व धव मखुला क्रन्दन धवैगू कँय् हासा।

×

×

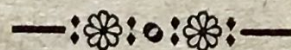
×

प्रिय, थुल थौं जिं विश्व विधान लुमं जि छंगु व भव्य मिखा
 भौतिक-पञ्चः भी छख्य जूसां आत्मा भी न्हाब्ले नाप
 अथ्यसां जिं थन पला पला हे छंगु स्मृति रेखा किचले
 थः कवे कुरका अति उत्सुकतां वेत सना जि उल्लासं
 मने अले लुल संयोग कथा भी सो न्हापां अन जूगु !

आखिर वल संयोग वियोग निह्यं अतिकं दुःखि जुया
 धाल जितः इमिसं थुगु अल्य हा क्षमा प्रार्थी थौं जिपिं जुया,
 मासां म्वासां बी धुन दुःख थौं रूप छगूयां निगू जुया
 अले छ मदुसा न्हाब्ले जिगु मन नाप छ चवन्य फतला जि न्हिला ?
 संयोग वियोगया जुल अल्य सो, भीगु वियोग महामिलन ।

छन्हु जि व व चवना प्रणय मिलनया, मधुमय योगु व वंखें लुमंका
 चवना चवना नं जिमिसं ताल, मेपिं सुं पिन्य हाला च्वंगु,
 “थौं छन्हु बाय्वं कन्हे मवैला, कन्हे मवोसां कंस मवैला ?
 संयोग लिना वियोग वैगु हा ! थौं धात्थें सुनां मस्यूला ?
 संयोग वियोग थःथः त्वासां निह्यं मगागु थ्व जगतं स्यू ला ?

युग वन, युग वल हृदयं थुल थौं, केवल दनि थन उगु स्मृति-रेखा
 नुगले हीक व किया व वंगु थौं केवल दनि स्मृति-रेखा
 तर अन्ते थुल जिं थौं थुखतां संयोग वियोग छह्य हे जक खः
 छाय् कि व वंसां जिगु नुगलं थौं मफु लोमंके वैगु किचः ।

सिमाय् सि सयेत, स्वांमाय् स्वां ह्येत वइगु बुँ
सिमास्वांमाया दकले न्हापांयागु विकासया चि
खः। सिमाय् वुँ मवयेका, स्वांमाय् मुख् मवयेका
सि-स्वां सइ मखु, हइ मखु। सि व स्वां मदयेका
पुसा गनं दइ ! पुसा महयेका वा महायेका थुकिया
पाखें मेगु सिमा-स्वांमा बुइके फइ मखु। उकिं थुगु
कथं हनापू हँत्तुमतु हंका स्वापू स्वात्तुमतु स्वाका
पायछि कथं उगु हे खँय् क्वथीका मनं वायेका स्वये-
गुलिं छगूया न्ह्यज्या खँ न्हाका यंकेया लागी
उजागु हे वस्तुया तोफिकां तोफिके मज्युगु माःपहः
(आवश्यकता) दयां च्वनी। मनूयात मनू हे माः,
चखुं-बखुंयात चखुं-बखुं हे माः, धुँ-भालुयात धुँ-
भालु हे माः, कारण इमित थवं थवेया दुनेया व्वासुं
व मतिनां हंका तथा तइ। उकिं सी दु, स्वायेत
छता तसकं मदयेकं मगागु तत्व दु, लिधंसा खः !
लिधंसा व लिध्वासा (आधार) स्वाये थाकुथें च्वनी।
थ्व लिध्वासा भीगु थवं थवेया मतिना खः, गुगु
बुंगाले लः बुया वइथें खने मदयेक बुया वया च्वनी।
लिपाया पलाखे उगु मतिनां पुसाया ख्वाः क्यं
वइ। मनूतये जूसा मतिना, सिमा स्वांमातये
जूसा भंवः वा उजागु हे ज्या याइपिं की-को व
फय् जुया च्वनी।

नसा-व्वंसाया पुसा ह्लेगु नं पाय्छि पाय्छि
इले अथे हे यायेमाः, गथे इले-बिले ई-व्यःयागु पुसा
बुइ भीसं हली। इले ह्लागु पुसां हे जक लवः पिहां
वइ, गति लाःगु, हिसि ताःगु जुइ। हानं सदां छगू
हे थासं जक पिहां वःगु पुसा छगू हे जक थासे ह्लां
बालि बांलाइ मखु, सि-स्वां बांलाक सइ-हइ मखु
अथे हे प्राणीया जीवने नं जुया च्वनी। गथे पाय्छि
कथं हिला हिला, थाय् थासेयागु हया पुसा पीव

अतिकं हे बांलाक सि-स्वां हइ, सइ अथे हे अम्ह
थ्वया प्यदुगं मनूया खँय् जुया च्वनी। मनुखं थवं
थवे मतिना क्वातुका यंकेव भिगु बुई न्हूगु लवःगु
पुसा इले ह्थें जुया थःगु पुचले भिगु लिजः खने
दय्का बी। न्हापा स्वया आयार्पिं मनूत न्हिया
न्हिथं बांलाना वःगुया कारण थुगु हे खः। थुगु
कथं ल्वासु जुया वइबले मनूया ख्वाःपाः अतिकं
बांलाना वना च्वनी, नाप नापं म्हया छाँटकाँट नं
भ्रमं दया वना च्वनी, अम्ह न्ह्यपु नं वयात ल्वेक हे
विकाश जुया वनी। अले गन थुपिं थुकथं पशु पंक्षी
स्वया म्हया ग्वः जाया च्वनी अन हे मति नं जाया
च्वनी। धूर्त नं जुया च्वनी। अथे जूगुलिं थुगु
खँ थ्व साहा कायेगुली ग्वाहाली बिल, विकाश
वइबले न्हापां निसें दुगु अंशत छुं भचा नं वयां हे
च्वनी चाहे व ज्युगु जुइमा, मज्युगु जुइमा। ही
बांलाक ल्वासु मजूसें मनूया जीवने अतिकं याकनं
जुइ माःगु विकाश जुइ फइ मखु, ख्वाःपा नं बीम-
लाना च्वनी, बुद्धि अपाय्चो जाःगु मखया च्वनी।

म्हया खँ तोता मेगु तःतामछि नीतिया खँ
धाःसा थःगुली न्हू हिला-बुला हयेगुली उन्नति हे
दु, गुगु थौंकेन्हेयात अतिकं हे लवःगु व माःगु खँ
खने दु। पूर्ण विकाशया नितिं मनुखं राजनैतिक,
आर्थिक, धार्मिक पाःसु (परिवर्तन) पिदंके धुंकूगु
खँ क्वथीक छको मनं वायेका स्वयेगु अम्ह नं सकलें
जुइ कथंचिगु (संभाव्य) लें पलाः न्हाकेगु तसकं हे
वैज्ञानिक ईया मनूतयेत न्ह्यपुबः खने दइ ! उकिं
पुसा ह्लेगु ज्या बुई जक मखु, जीवने जक मखु,
जीवन हनेत माक्क उगु थुगुं चीजे नं ह्लेगु वा
सालेगुली विकाशया क्रमे छसु च्वजाइगु खँ भीसं
वंगु खँ हंका जुया च्वंगु खँ विचाः यायेगुलिं सी दु।

बीलया दां श्री वैकुण्ठप्रसाद लाकौल

डाक्टर प्रभाकर ति वासः यायूगुली सिद्धि लीह्य थव शहरे ला क्वाय्, भायनाय् नापं दय् थाकुइ । प्रभाकर-वाडें भर्ना ज्वीफत कि लोय् लाल धका सीकां गाः । न्हूगु छ्वाँटगु प्रभाकर-क्लिनिकया बयान यानां साध्य मजू । अन वाडें-कुलीत नापं डाक्टरया ध्वंबुवा जोपिं जक । मामुली व इम-जेंन्सी कन्सल्टिड अफिस अलग अलग दु । रोगीयात डाक्टर प्रभाकरं स्वेगु समय काय्त दरखास्त जक नं खन्हु न्ह्यो भिं खुटका दस्तूर तथा बीमाः । इमजेंन्सी दरखास्तया ख्वी पेतका पुला, नं एक घण्टा पीमाः । व नं समय दय् नं फु मदय् नं फु—रोगीया भाग्य । डाक्टर प्रभाकरं स्वत कि न्यासः फीस काइगु । वाडें भर्ना जू खन्हुंनिसैं न्हि न्हेसःत्याया त्याखं चार्ज ज्वीगु । धात्थें धाय् धासा डाक्टर प्रभाकरया नां जक लुमकेत नं दां माः थें च्वं । अथेसां अजि-गरया आहारा दैवं पुरे यइ; प्रभाकर दरखास्त अफिसे गबलें हुलं मप्वं ।

इमजेंन्सी-अफिसं असाध्य धनी ख्वा वोह्य मिसा क्ह्य वया डाक्टर प्रभाकरयात 'नमस्ते डाक्टर साहेब !' धया काउचे फेतुत । हथाय् चागु सलं धाल—'गिनिहाउस थुवा जिमि सैंठजु ह्यिगः गभर्नर महोदयं व्यूगु पार्टी-भोजं लिबाक्क भाया धंदीह्य, सुथसिया ताके आका भाकां दना, "बीलया दां, बीलया दां ?" धका हाला च्वना दिल खनी । हाला दीगु सलं न्ह्यलं चासैंलि 'छाय्, क्वाय ? छु, छु ?' धाधां ल्हा ज्वं वनां, भातापाता याना तोतका एकसुरं तुतुतुसैं अथे हे जक हाला च्वना दिल । डाक्टरतसैं हां भुने थैं भुं वल । मेन्टल हस्पिटलया सी० एम० ओ० नं ब्रोयाइन्ड इन्जेक्शन बिया थ्यना बिल । दना दीसांनिसैं हालेगु जा दित, तर

भन मखुथे जुल । सैंठजुया बक बन्द जुल । आ नो-नि वाना दीगु हे मखु । चिठी भौं कया खामे तथा कया तथा दीगु, सुनानं नोतुल कि नमस्कार याना वयात व हे चिठी बिया दिइ । हानं थमं नं मेगु क्कू कया तथा दीगु दु । थथे न्यने मनं कथं जुल, डाक्टर साहेब, जिगुजा सर्वनाश ज्वीन । अपाय्धंगु गिनिहाउसया ज्या गथे जुइ ? मचात बालक तिनि । जिगु जहाज दुबे ज्वीन । बरु जिं डब्बल चार्ज पुले, सैंठजुयात लाय्का बिया दिसं । कोटि विन्ति !"

डाक्टरं धाल—हँ, तःधंगु आपत जुल खनी ! हथाय् चाया दीमते । सैंठजुयात जि क्कू स्व निं स्वे । पटनां श्री भटनागर हैगु जुया च्वंगु प्लेन दश मिनेट ति लिज्या-इगु खने दु । थत्थें साढे तीन बजे सैंठजुयात जिगु क्लिनिके हया दिसं । याकनं भासैं । क्लिनिकया घडी तीन बजे ज्वीत तेह जक बाकि दनि, घडि मिले याना भासैं ।

व मिसां थःगु रोलेक्स स्वया ल्हा थाथा यायां धाल— धिक्कार, गुलि गसु मलंगु जिगु बुद्धि ! थन भचा पी माबले मन मच्वना 'सैंठजुयात स्वया वा' धका कार नकतिनि हे छ्वया बिया । थनं हे कार मदय्कं सैंठजुयात इले हे थ्यंके हय फइ मताया । व नं, जि हे मवंकं हय् नं फइ मखु । कारयात फोन यानां लागु मखुत । डाक्टर साहेब, मेगु न्यासः चार्ज पुले, कार क्कूगः भचायात बिया दिसं । जनिगर धाय् ।

डाक्टरं फोनं न्यन—हलो ! कार तयार दु ला ? ए उत्तम, आमकीसां सैंठनी नापं वना तुरन्त क्लिनिके वा हूँ । सैंठनी कुहाँ भाल । जितः डजसां तयार या धा ।

[त्यंगु ६१ पेजे]

विद्या

—श्री मा० लक्ष्मीभक्त जोशी

वना सयूका कायूगु ज्ञांयात विद्या धाइ । विद्यां थमं मस्यूगु यथार्थ खं सीका सुला च्वंगु शक्ति पिकया बी । साहित्य, दर्शन व विज्ञान विद्याया मू कचात खः । भूगोल, इतिहास, गणित, ज्योतिष, पदार्थ विद्या, रसायन विद्या, जीव विद्या आदि मेमेगु कचामचात खः । संसारे गुलि गुलि सभ्यताया विकास जुया वन उलि उलि विद्याया कचामचात वृद्धि जुजुं वना च्वन । थ्व उन्नतिया लक्षण खः ।

ज्ञानं पोख्तह्य मनूयात ज्ञानी धाइ थें विद्यां जाह्य मनूयात विद्वान धाइ । ज्ञानी व विद्वान उथें उथें च्वंगु शब्द खःसां वास्तवे थुमिगु लँ आपालं पा । विद्वान जुया ज्ञानी मखुपिं व ज्ञानी जुया नं विद्वान मखुपिं मनूत नं गुलिखे दु । धापूया मतलव थ्व खः कि केवल आखः वना बी ए. एम. ए., शास्त्री, आचार्य आदि पास याय् धुंका नं व्यावहारिक ज्ञान मदया मूर्ख विद्वान् धायूका च्वंपिं नं भीसं खना हे च्वना । थथे हे आखःया नामं न त धाय् मसःसां, विद्वान धायूका च्वंपिसं याय् मफुगु ज्या याना च्वंपिं मनूत नं गनं-गिनं खने दु । थथे धका विद्या मव्वंसे नं ज्ञान लाभ याय् फइ धयागु मखु । सुयाके ज्ञान दु वयाके विद्या नं दत धासा ला भन सुवर्णे सुगन्ध तने थें हे जुल ।

संसारे मनूया जन्मलिसे लिसें इच्छा, ज्ञान व भावना नं वइ । थ्व स्वताया पारस्परिक ग्वाहालिं याना तिनि मनूयात मनू धायूकइ । इच्छाया पूर्ति

ज्ञानया विकास, भावनाया शक्ति बह्लाका मनूयात धात्थेंया मनू याकइगु थ्व हे विद्या खः । मनूखं थःत अनुभव जूगु ज्ञानयात छपु हे सूत्रे मा हना विद्याया सृष्टि यात । थ्व हे विद्याया मालं कखाया मनूखं न्हून्हूगु ज्ञान व विज्ञानया शाखा उपशाखा दयूकावं वन ।

विद्या मानव जीवनया छगू तःधंगु तिसा खः । न्हाथे हे बांमलाह्य मनू नं विद्याया तिसां तीव बांलाइ व भःभः धाइ । धातुया तिसां पिनें पिनें जक बांलाका बी परं विद्या रूपी तिसां दुनेया हृदय नापं शोभित याना बी । विद्याया तिसां तिया न्हाथाय् वंसां वयात स्वागत याइ, थःगु देशे जक मखु विदेशे नं । उकिं धया तल—जुजुयात थःगु देशे जक मान दइ विद्वानतयूत न्हाथाय् नं मान दइ । धनंका खलःतयू धन न्हना वने फु, तर विद्वानतयगु विद्यारूपी धन न्हाक खर्च यासां गबलें फवी मखु । विद्या धन न जुजुं दुकाइगु भय न खुं खुया यंकिगु हे भय ! न व्यागः ज्वीबले भाग थले माः न त ज्वना ज्वीत भयातुसे हे च्वं । बरू खर्च यालिसे भन हे जक बढे जुया वया च्वनी । अझ थ्व विद्या धन सफू रूपी संदुके स्वथना थके फत धासा थ्व धन युग युग तक नं लयना च्वनी ।

मनूया जीवन चिकिचा हाकः परन्तु मनूखं याय् मागु ज्या आपालं हे दु । थ्व चिकीचा हाकःगु जीवने आपालं ज्या याय् फँगु शक्ति थ्व विद्यां हे बिया च्वन । मेमेपिं प्राणीतयूके स्वया

मनूतय्के आपा इच्छा दु । ध्व इच्छाया पूर्ति यायूत
मनुखं विद्याया वः काल । अले विद्यां हे मनूयात
व्वां वनेत मोटर, रेल, छिना वनेत जहाज, व व्वया
वनेत हवाइ जहाज दय्केगु विचार बिल । रेडिओ,
टेलिफोन व टेलिभिजनया आविष्कार याना मनुखं
विद्याया पाखे आपा फाइदा काल तथा ध्वया
साथ साथे विद्याया सन्तान दरसन्तान नं आपा
खाका यंकल । थौं मनू पशुत स्वया च्वेया श्रेणी
ध्वना च्वंगु नं ध्व हे विद्याया कृपां खः ।

नसा शारीरिक भोजन थें विद्या मानसिक
भोजन खः शारीरिक भोजनं मनूयात छुं दिन तक
जक म्वाका तइ तर मानसिक भोजनं मनूतयूत ध्व
जीवनं लिपा तक नं म्वाका तयूफु । पं. निष्ठानन्द
सिद्धिदास थौं ध्व जगते मदय् धुंकल तथापि इमिगु
नां इमिगु जीवन काले स्वया नं थौंकन्हे बांलाक
म्वाना च्वंगु दु । ध्व केवल विद्याया प्रभावं हे
जक खः ।

बाल्मीकि 'रामायण', व्यास 'महाभारत' कालि-
दास 'मेघदूत' होमरं 'इलियड' शेक्सपियरं 'जुलियस
सीजर' टागोरं 'गीताञ्जलि' आदि साहित्यया अमू-
ल्य रत्न विद्या रूपी सिमाय् सयूका संसारयात इना
वन, गुकिया पलिसाय् इमिगु नां अजर अमर
जुया च्वन ।

जीवन छगू संग्राम खः । जीवन सफल यायूत
शिक्षा, सेवा व शक्ति माः । गथे छमा स्वांमा
बांलाका बुया वेकेत लः, फय् व साया आवश्यकता

दु अथे हे मनूया जीवन बांलाक हनेत शिक्षा, सेवा
व शक्तिया परमावश्यक जू । ध्व स्वतां अबले हे
जक बांलाक प्राप्त जुइ गबले जीवने विद्याया पुसा
पी । मिथ्या, निन्दा, चिन्ता, द्वेष तंका छवेगु
मुख्य साधन विद्या हे खः ।

विद्या सभ्यताया चिं खः । सभ्यता मानवया
विकास खः । उकिं नसा, त्वंसा, व तिसा जीवन-
यात मदयूक मगा थें जीवन धात्थेंगु जीवने यायूत
विद्या नं मदयूक मगा । विद्या तःमिह्वं जक ब्वनेगु
चीमिह्वं म्ब्वनेगु धयागु मरु । मनू मात्रं विद्या
ब्वने माः व ब्वना थें मानवोचित कर्म नं याना
यंकेमाः । मछालापुगु खँ खः थौंतक भीसं भीगु
देशे विद्याया महत्त्व सकसिनं ध्वीके मफुनि व थु
हे थूसां अनेक परिस्थितिवश विद्या लाभ यायू
मफुनि । गन तक भीसं जाति, वर्ग व लिंगया भाव
तोता विद्याया प्रसार याइ मखु अन तक देशया
उत्थान ज्वी था हे थाकु । अतएव धनी-गरीब
मिसा-मिजं, सहारिया-गामा आदि भेद भाव वां
छ्वया फछिं फक् स्कूल, पाठशाला, महाविद्यालय,
विश्वविद्यालय स्थापना यायूगु सम्पूर्ण नागरिक व
प्रजातान्त्रिक सरकारया नं कर्तव्य खः । सारांश
ध्व हे खः कि विद्या भीत मदयूक मगा; भीगु
साहित्य, संगीत, कला, सभ्यता व संस्कृतिया उन्नति
व प्रगति यायूत विद्या सयूके माल व विद्या स्यने
माल । अले जक भीगु नेपाल नं मेमेपिं तहकेहें पिं
नाप ल्वेका छ्यौं धस्वाका च्वने फइ, मुसुहुं न्हिले
दइ । अस्तु ।

बुद्ध-सन्देश

भिक्षु अश्वघोष

थौकन्हे प्रायः मन्तयेगु पाखें न्यने दु अथवा नवयुवक-तयेसं धया च्वं, 'थौया युगे धर्मया आवश्यकता म्दु।' थ्व कथने दुने थ्व विश्वास सुला च्वंगु दु वा धारणां हा कया च्वंगु दु 'धर्म केवल परलोके जक सुख सीगुया साधन, वर्तमान जीवनया निति म्खु।' तर सुं व्यक्ति बौद्ध-धर्म बांलाक अध्ययन यात धाःसा वं थुइका काये फइ, वास्तवे बौद्ध-धर्म धयागु छु? बौद्ध-धर्म केवल परलोक हितार्थ म्खु, थुगु लोक वा वर्तमान जीवन हितया निति नं खः। बौद्ध-धर्म सांद्ष्टिक व अकालिक खः अर्थात् थ्व हे जन्मे फल बीगु खः। आपालं लिपा फल बीगु म्खु।

मनुष्य जीवने सुखी जुइगुया लागी तथागतं छु संदेश बिया बिज्यात व थन संक्षिप्तं बी ल्यना।

कुम्ह सेठ दु। वया नां खः, व्याघ्रपध। वया कुन्दु जीवनया अशान्ति खना उदास जुया तथागतया थाय् वना न्यन—'भन्ते, मन्तु अपालं दान पुण्य याना च्वं, उपासना याना च्वं, अयुनं आपाःसित गय् शान्ति म्दुगु?'

शान्ति-नायक बुद्धं अबले आज्ञा जुया बिज्यागु दु, 'प्यंगू थुजागु वस्तु दु, गुगु दुगु मनुष्य जीवन सुखी जुइ वा मनुष्य जीवन सुखी जुइया निति प्यता खँया अनिवार्य जू।'।

- (१) उत्थान सम्पदा—उत्साह वा अथक परिश्रम।
- (२) आरक्ख सम्पदा—कमाय याना तथागु धनया रक्षा।
- (३) कल्याण मित्तता—सज्जनपिनि सत्संग यायेगु।
- (४) समानता—सकलें समभाव खनेगु व आय अनुसार खर्च याये सयेकेगु।

थ्व प्यंगू सम्पदाया भति विस्तृत तात्पर्य थन उल्लेख

याये। तर थुकिया महत्ता कुलंग अबले खनी गबले मनुष्य जीवनया प्यंगू मुख्य सुखं भीपिं परिचित जुइ।

- (१) अस्थि सुख—आवश्यक फुक वस्तुत थके दयेका च्वनेगु।
- (२) भोग सुख—कमाय यानागु धनया इच्छानुसार भोग यायेगु।
- (३) अनण सुख—ऋणी मजुइका च्वनेगु।
- (४) अनवज्ज सुख—निर्दोष जीवन।

उत्थान सम्पदा

आवश्यक वस्तु थके दयेकेत परिश्रम विना सम्भव म्दु। कारण देवं व व्यू वइ म्खु। उकिं व्यक्ति उत्साही जुइमा। उत्साही व्यक्तिया अभिलाषा हे जक पुरे जुइ, हतोत्साहीया जुइ म्खु। सुं व्यक्ति छुं ज्या याइ, अबले बाधा वया पं वइ, खः गुगुं थुजागु बाधा नं म्दुगु म्खु, गुगु बाधां भीत अनिच्छापूर्वक लिचिले माली। तर प्रायः बाधाय् दुने हे सफलता दइगु जुया गुम्ह व्यक्ति न्ह्योने पना च्वं वइगु पंगलः-यात म्दयेका वा दवे याना ज्या याना यंकी वं हे सफलता प्राप्त याना काइ। वयात हे 'अस्थि सुख' दु। परिश्रम विना आवश्यकता पूर्ति असम्भव, उकिं मानव जीवनयात आवश्यक वस्तु थके दयेका च्वनेगु 'अस्थि सुख' खःसा व सुख उत्थान सम्पदाय् निर्भर जू। सुयाके 'उत्थान सम्पदा' गुण दइ म्खु, वयात माःगु वस्तु दइ म्खु, अले वयागु अन्तरात्मायात शान्ति अर्थात् आध्यात्मिक सुख दइ म्खु। तथागतं भिक्षुपिं धया बिज्यात—'यदि भिक्षुपिं चरित्रवान जुया च्वने माःसा अभि लागी प्यंगू चीजया आवश्यक दुः—

- (१) चीवर—वस्त्र

(२) पिण्डपात्र—आहार

(३) सेनासन—निवास स्थान

(४) गिलान पच्चय—त्वय् जुइबले वासः

थ्व प्यंगूया अभावे बुद्धया दृष्टी भिक्षु जीवन नं दुष्कर व सफलमय जुइ मखु । थ्व हे खँ मेपिनि लागी नं खः । जन्म जुसँ निसँ मानव जीवनयात नयेगु नसा, त्वनेगु त्वँसा, पुनेगु वसः व च्वनेगु आवास माः । अले, जीवने प्रकृति व आहारया असंतुलनं पिहाँ वइगु पीड़ा रोगं मुक्त जुइत वासः मदयेकं मगाः ।

आरक्खा सम्पदा

भीसं परिश्रम याना छुं संग्रह याइ, व भविष्यया नितिं नं बचे याना तयेमाः, उकिं वया आरक्षा यायेमाः । छुं त मानव जीवनयात माःबले माःगु वस्तु प्रकृतिं तुरन्त मब्यू, उकिं भविष्यया आवश्यकतापाखे लक्ष्य याना प्रकृतिं बांलाक बी बले कया सञ्चय यायेगु आवश्यकता दत्त, मेखेँ मानवयाके न्याबले थःगु आवश्यकता पूर्ति यायेगु क्षमता मदु, उकिं नं सञ्चय याये माल, आरक्षा याये माल । बक्स, ताः, खापा, चुकू, धुकू थ्व हे आवश्यकता बचे यायेत गोगु ग्वःसाया आविष्कार खः । खः, थुकी पारस्परिक अविश्वासया भाव नं सन्निहित जुया च्वंगु दु । अम्ह खँतयेत ला तालं जक ग्वया तया नं मगाः, लुखाया व झ्याःया खापा नं बलाक तिना तयेमाः । अयनं नापं सम्पत्तिया रक्षा मजू, खुया यंका च्वं । डाका लगे जू । अले सरकारं पुलिस विभाग दयेका तल । अन्यथा भोग सुख हरण जुइगु त्रास दु । उकिं पुलिस विभाग अधिकृत भोग सुख सुरक्षार्थ खः । मानव दृष्टिकोण परिष्कृत जुल । वं खुइगु हे जक 'भोग सुख' या अपहरण मखु, अपितु परिश्रमं प्राप्तगु धनया थमं भोग मयायेगु वा मयाकेगु नं अपहरणर्थे खः । छाय्कि 'भोग सुख' यात वं सुचुका तइ, लिपा उकिया आवश्यकता अपो दयेव अर्थात् 'भोग सुख' या नितिं मनूत छटपटे जुइव वं पिकाइ, उकिं थःगु 'भोग सुख' या वृद्धि याइ । अले थौंकन्हे ला सरकारं आमदानी कर (Income Tax) काइ धका नं सुचुकाः

तः । तथागतया दृष्टी 'भोग सुख' अनुभव यायेगु जूसा व प्रयोगे कायेगु स्वयेमाः, अन्यथा वया परिश्रम व्यर्थ खः, वयागु धन खुसिबाः वया शुद्धकः यंकी, मिं नया फुइ, अपहरण जुइ, सरकारं काइ, अले 'भोग सुख' या सार्थकता नं तंका च्वने माली ।

कल्याण मित्रता

थमं मचायक थःगु 'भोग सुख' उखे नं मला, थुखे नं मला जुइक जुइक फुइगुलि बचे यायेत वा परिश्रमया फलया रक्षाया नितिं भिपिनिगु सत्संग नं माः । अन्यथा वयागु जीवन सुखमय जुइ मखु । संगृहीत धन नं व्यर्थ व्यय जुया वनी । अम्ह भीगु नितिं थुकिया तात्पर्य थुलि तर्क विस्तृत या वनेमाः कि भीसं जातीय प्रथा मध्ये अजागु प्रथा समेतं तोतेमाः, गुकिं भीत ऋणीं याना बी । केवल भीगु ऋणीया कारण आश्रयया फल जक मखु, जातीय प्रथात नं खः । काय् म्हाय्या ब्याहाबले, गुठी पूजाय नं भीसं थःगु 'भोग सुख' प्रति अन्यायं हास इइ, अम्ह ऋणी नं जुइ । प्वाः जायेकेया नितिं ऋणी जुइगु मेगु हे खँ, विधि व्यवहारं जुइगु मेगु हे खँ । यःगु कथं थजु ऋणी जीवने सुख मदु । ऋणे भय, त्रास दु, अले दु चिन्ता ! उकिं तथागतया दृष्टी साहुं मकयंका च्वनेगु नं जीवनया छगू सुख खः ।

समानता

थन समानताया अर्थ निगू दु । सकसित समभाव खनेगु, तःधं चीधंया भेदभाव मदयेका च्वनेगु 'समानता' या शाब्दिक अर्थ खः । तर थन समानता अर्थ अनुपात मिले जुइक धयार्थे जाःगु खः अर्थात् आमदानी अनुसार खर्च यायेगु । आमदानीयात त्वेक खर्च यायेगुली गन सुख दु, अन हे खर्चयात अनुरूप आमदानी मदइबले दुःख दु । उकिं ला आय न्यातकां जूसां व्यय भित्तका याइगु । थ्व दुःख अर्थात् इच्छा पूर्ति मजुइव जुइगु असन्तोषं सुख प्रति क्षणिक दवाब हया विजय जूगु खःसां अन्ततोगत्वा उकिं ला भं जक हे दुःख जुइ; कारण उकिं ऋणया बोझ वइ । अले व ऋण दुःखं मुक्त जुइत ला 'उत्थान सम्पदा' गुण हे

धातुं स्वःसा !

श्री अशोक 'उमंग'

पूषया चा । भसंग न्ह्यलं चाःबले घण्टाघरं
निता थाना च्वन । फुंग नं भचा प्या, मिखा नं
प्या । कोठाय् मत च्याना हे च्वन । खाताया
क्वे लासा जा हे जाः । चिकुगुलिं गल्लीया खिचात
छको निको हू हू हू हाला हःगु सः बाहेक सुनसान,
शान्त ! जि तोलहे जुया मिखाय् लहाः तया विचाः
याना, छु जि धातुं स्वःगु स्वःला ?—'सन्ध्याका
ई । थःगु कोठाय् थः छे जहानपि नाप मुना खँ
लहाना च्वं च्वं रेडिओ चायेकेत सनाबले स्वहाने सुं
वःगु सः बल । लहाः अथे दिनालुखा पत्ति स्वया ।
पलख जायेका लं सुरवा फिना तःम्ह चसीचाम्ह अथे
हे ४५।५० दँ दुम्ह मनू दुहां बल । सुनानं छुं मधाः ।
फुकसिनं स्वजक स्वया च्वन । व वःम्ह मनुखं छको
फुकसितं स्वया 'छि नाप खँ छगू लहाये माःगु दु'
प्रश्न-सूचक दृष्टि जि पाखे स्वया धाल । 'छु धया
दी माःगु, धया दिसँ ।' थन मखु, पिने छको
म्हाया दीसा ज्यू, नायूगु सलं धाल । जि कोठाय्
च्वंपिन्त स्वया धया, 'थन फुकं भी मनू हे स्वः ।
वं भन नरम सलं धाल, 'मखु छि पिने हे छको
म्हाया दीसा ज्यू ।' वयागु सः खना जिदि मयासे
नापं कोठां पिहाँ वयां पिनेसं अथे हे नीदँति दुम्ह
मिसा छम्ह व स्वदँ दुम्ह मचा छम्ह नं दुगु खनी !
जितः खनेवं मिसां थःगु केलें च्वंगु मिखा कछु कल ।
तुइस्य च्वना भचा चाकलागु रूवाः, अपाय्सकं
गंसि मजू, नाइस्य च्वना च्वंगु न्हाय्, स्वयेबले हे
आकर्षण दया तसकं हे बांला ! वथे मचा नं ।

मिसापाखें मिखा लिक्का व मनूयात स्वया ।
'थ्व जिमि म्हाय् व छय् स्वः' व मनुखं धाल । जि
छुं मधास्य हानं छको मिसा व मचायात स्वया ।
थ्वया भात सीगु थनिं फिन्हु दत, जि पाचुके मत्य
धका गुलि धयां माने मजू, पाचुका वया च्वं च्वन ।
अथे ला थ्वयात बिया छ्वयाबले हे मन ललः
मधाःगु, स्वःगु नं जि चाः । जि अबु जूसां थः
म्हाय्यागु मनया खँ सीके मफुत धया सुं च्वना ।
भचा जायेका हानं धाल 'पाचुका वसांनिसें थ्वं
नःगु नं मखु, निहंनिहं स्वया छिगु जक नां कया
च्वनीगु । जि गुलि धया, जि हे मजिया थौं छिथाय्
हयागु । छि थ्व निम्ह निर्दोष प्राणीयागु जीवन
बचे याना दीसा तःधंगु पुण्यं लाइ ।' वं मिखाय्
स्वबि हुल । थ्व खँ न्यना जि तसकं गजव चाल ।
थ्व धाःगु स्व हे मखु धाये धाःसा थः न्होने दु,
उकिसं जितः थ्व अनुभव दुथे च्वन 'थ्व मिसायात
जि न्हापा प्रेम यानागु दुथे, म्हास्यूथे च्वना बल ।
अथेसां न्हापायागु खँ स्वः । आः ला जि विवाह
नं याये धुन । जि धया 'आम छु धया दियागु,
जि छम्ह विवाहित, हानं थ्व छम्ह विधवा ! अय्
धयां जिगु दशा नं ला बांलागु मखु । अले जि
निम्ह प्राणीयात गय् लहिना तयेगु ! थ्व ला जुइगु
हे मखु । बरु जि सुं मेपिन्त धया बी फु !' 'मेपिनि
पाखें ला थ्व जुइ हे मखु, न्हाथे जूसां खालि छिगु
रूवाः स्वया च्वने दःसा गाः हँ ! छि छु नकल व
हे नया म्वाना च्वंतले छिगु सेवा याना सिना

वनेगु हे श्वया अभिलाषा खः । छि थुकरे याना दी मत्य, निम्ह प्राणीयात जीवन दान बिया दिसँ धाधां जिगु लहाः ज्वन । मिसां नं ख्ववि प्याःगु मिखां जि पाखे स्वया च्वन । मिसाया ख्वाः अथे हे करुणा चाइपुस्य च्वंगु, ख्वाव प्याःगु मिखां याना जि तसकं माया दया वल । जि छुं नं धाये मफुत । अथे दना विचाः याना । जि हालेतितिनि विवाह जूगु, लोकं छु धाइ । छखें समाज, मेखे निन्ह प्राणी ! जि खँ काटे मयासे भचा आसे धया कोठाय दुहाँ वया । व वःमहेसिनं छु धाःगु धका न्यन । जि निहलाः धया—‘जित हानं विवाह या धका धाःवःगु का !’ छ धाःसा आमथे ख्याः जक यायेमाः का धया छेंयापि फुकं दुहाँ वन । जहानं नं भच्चा तम्वः पहलं ‘जि बांमलाना जुइ का, ज्यू हया दिसँ’ धया वन । याकःचा कोठाय छखे समाज लोक, छखे निम्ह प्राणी लुमंका च्वना । मनं धाल—‘जीवन तःधं !’ थुलि अपो विचाः याये मुफत । कोठां पिहाँ वया धया—‘ज्यू जि सुखी याना तयेगु स्वये !’ व मिजनं मिखां ख्ववि पिकया धाल—‘छित जिमि म्हायूया पाखें छुं कि-स्मयागु दुःखया भार गबलें दइ मखु । श्व जिगु विश्वास खः । छि जय जुइमा !’ धया स्वहानें वहाँ वन । जि छुं नं धाये मफुत । स्वया जक च्वना । पलख जायेका मिसायात कोठाय नु धया हया । थ जहान-यात सःता का न्हाचः धयाम्ह श्व हे मिसा खः । जित छको स्वल, लिपा व मिसायात स्वल । वया नं व मिसा खना माया वनथें, ती जक वना लहाः ज्वना मचायात स्वल । जि धया—श्व वयाम्ह मचा खः ! मचायात मन-चाय लहाः तया न्यन—‘छंगु नां छु ?’ जित मांनं

‘आकाश दीप’ धाइगु । आकाश दीप न्यने मात्रं भसंक वन—जि नं भविष्यया मचाया नां ‘आकाश दीप’ तय धका च्वनागु । काञ्चाक मचायात बुया चुप्पा नल । व मिसा नं मुसुक निहल । का माँया थाय् यंकि, निम्हं मिले जुया च्वं धया सरासर पिहाँ वया ।

जि गनं वया च्वनागु, गन वनेत वना च्वनागु धाये मफुत । लहाती मरी छप्वः दु । यानं निसें खुशि खने दया वल । चिकिचा बालागु ता नं दु । ताय् न्यापलाः ति छु छी धुन मने ग्याःथें च्वना वल । जि थनं कुतुं वना सित धाःसा मचा व मिसाया... थनं अपो विचाः याये मफुत । सरासर छें लिहाँ वना । जि खुशिया ठिकाना हे मदु, छको मरि स्वयेगु, छको इपि लुमंकेगु । थः जहानयात सःता धया ना मरि हयागु, छिमि इना न ! मरि पोः बिया । “मचाया माँ छि पिहाँ भाया भचा जायेका पिहाँ वंगु, आः तकं दुहाँ मवःनि’ धाल । गन वंगु ले ? वसः काः बने धका वंगु ! छें च्व-च्वं वहनी जुल । व मिसा वःगु मखु । जि व मिसाया प्रतीक्षाय माया दया वःगु विचाः याये मफु । श्व जिगु पूर्वजन्मया संस्कार हे मखा ! जि न्ह्यः मवः । घना च्वन्ह मचां जिमि जहानयात घय्पुया च्वन । श्व स्वया भन व मिसाया प्रति माया दया वल । गन वनथें, छु जुलथें धयागु विचार वल, विस्तारं हानं व हे वाः वया च्वंगु खुसि चिकीचा बालागु ता खने दया वल, अले अथें हे जिगु मिखां ख्ववि वल, थबले लाक मचां ‘यो वा !’ धाःबले भसंग न्ह्यलं चाल ।

घण्टाघरं निता थाना च्वन । गल्लीया खिचात हूहूहू हाला हःगु सः बाहेक प्यखें सुनसान, शान्त !

स्त्री-शिक्षा व समानाधिकार

श्री लक्ष्मीप्रसाद श्रेष्ठ

‘मिजं पसः वनी, जागीर नः वनी, वकालत याइ, न्यायाधीश जुइ, संग्रामे वनी, तर मिसायात थ्व फुक विषये समानाधिकार छाया मदुगु ?’—थुजागु खँ थौं कन्हे नारीपित हः फवायेगु फैशन थै जुइ धुंकल । अले भ्रान्त जुया धाइ, ‘भीपि पुरुषया संरक्षणे छाया च्वनेगु ? छु भीपि मनु मखु ?’ धाथै ला गबले निगू वस्तुया निगू क्षेत्रया गुगु भिन्नता खने दया च्वंगु, अले हानं छगू मेगुया पूरक जुया च्वंगु बोध जुइ बले थ्व प्रश्न थुलि स्वच्छन्दं लापरवाहीं पिहाँ वयेगु उलि मात्राया अवसर दइ मखु, गुलि वर्तमान समये दया वइ च्वंगु खने दु । भीगु संस्कृती दम्पति स्त्री-पुरुषया सम्मिलित नां खः, निम्ह परस्पर अर्द्धाङ्ग खः । उकिं थन विरोध व प्रतिस्पर्धाया उलि आवश्यकता प्रतीत मजू, गुलि प्रचार जुया च्वन ।

शारीरिक स्वाधीनताया नितिं प्रकृति स्त्री व पुरुषया रचना हे थुजागु रीतिं याःगु दु कि निम्हेसियां फुक खँ समानता असम्भव । छै नारी रानी खः, पिने पुरुष जुजु । छै नारी रानी खः, पुरुष वया संरक्षणे च्वनी, वं ब्यूगु नइ, ब्यूगु पुनी । पुरुष पिनेया जुजु खः, उकिं नारी पिने पुरुषया संरक्षणे च्वनी ।

ऋतुकाले नारीया फुक अंगे पुरुषया अंग नाप विलक्षण रूप भेद प्रकट जुइ । अबले गुलि मात्रां नारीया रक्षाया आवश्यकता दइ, उलि पुरुषयात दइ मखु । नारीयात गर्भ धारण यायेमाः हानं थ्व समये वया शरीरे गुलिखे परिवर्तन जुयावं वया च्वनी । प्रसवया समये गुगु सावधान एवं निरीक्षणया आवश्यकता दु, उजागु आवश्यकता पुरुषया जीवने गबले मदु । नारीया पूर्णत्व नं ला ममतामयी मातृत्वे

खः ! वया स्तने दुरु उत्पन्न याना सन्तानया आहार चूलाकी, वं ममतापूर्ण रीतिं थः सन्तानयात ब्वलंकी । नरं अर्थ व्यवस्था याये फु, गुगु नारी नं मफुगु मखु, तर नरयाके व सुकोमल भावना प्रेरित ममता गन काः वने ?

नारीया शरीरे तप, धैर्य, पोषण शक्ति दु । उकिं वं गुलि त्याग याये फु, उलि पुरुषं मफु । हानं व गुलि हृदयया क्षेत्रे स्वाधीन उलि शरीर क्षेत्रे जुइ मखु । थ्व हे हृदयं नारीं पुरुषया प्रति थुलि विजय याना वया च्वंगु खः । व स्नेहया प्रतिभा, प्रेमया ज्योति व वात्सल्यया मूर्ति खः । स्त्रीया प्रताप प्रेम-शक्ति, हृदय-शक्ति तथा सेवा-शक्ति खः । यदि वं थ्व अमूर्त्य हृदय सम्पत्तिया तिरस्कार याना शारीरिक शक्तिया सम्पत्ति पुरुषया प्रतिद्वन्द्विता जुया संग्रह याः जूसा संसार थुलि ख्युंसे च्वना वनी कि अन वं वयात वं वयात खंके फइ मखु । गुगु उभय पक्षया नितिं नं अशुभ खः ।

नारी वर्गं छुमंके मज्यू, नारीयात स्वतन्त्रता मदु, इपि दासी जुइत हे जक जन्म जूपि खः । शारीरिक नारी पर-तन्त्रतायू नं छगू शोभा दु, गुगु हृदय स्वतन्त्रताया ज्योति प्रकट याइ । शिक्षाया उद्देश्य मनुया दुने सुला च्वंगु शक्तिया समुचित विकास यायेगु खः । परन्तु व नर व नारीयाके छगू हे प्रकारया जक शक्ति दु ? पुरुषया स्वभाव कठोर जू, थिरिथिरिं च्वं; गन कि नारीया स्वभाव नाइसे च्वनी । थ्व भेद मदयेकत थौं भीसं गुगु समनताया शब्दं ज्या याना च्वना, उकी आपा भति गहन चिन्तनया आवश्यकता दु ।

नारीया क्षेत्र छै तथा पुरुषया क्षेत्र पिने खः । ‘छै’ व ‘पिने’ लिसे जिगु तात्पर्य थ्व मखु कि स्त्री सदा छै हे जक बन्द जुया च्वनेमाः तथा पुरुष सदा पिने जक चाहुला

चवनी । छैया स्वतन्त्रताय गुगु आनन्द दु व पिनेयागु क्षेत्रे छु दइ ! नारीया मुख्य क्षेत्र मातृत्व खः । तर थुकिया अर्थ थव मखु, मिसा केवल मचाखाचा दयेकेगु यन्त्र खः । तर्क याये न्ह्यो वस्तुया वास्तविक तत्वया दुने दुहाँ वने माः । माँया शरीरं पिहाँ वःगु दुरु त्वने जीवं शरीरं पिकया हि त्वने जी मखु । थौं शिक्षाया ल्युने लाना नारीं थःगु उचित विकाशया निति कुतः याना च्वंगु नाप नापं वास्तविक गुण-यात लोमंकावं वना च्वंगु दु । थौं नारीयात वया स्वाभाविक गुणया विकाश निति उलि प्रोत्साहित मयाः, गुलि तलवार संकेगुली याः । स्त्री स्नेहमयी माँ, त्यागमयी देवी मजुसे वया तलवारया शिकार वया हे सन्तान वया हे पतिया स्वयं वं हे याइ ! तात्पर्य नारीं तलवार हीकेगु स्यने मज्यू धयागु मखु, धापूया तात्पर्य थःगु स्वाभाविक गुण तथा आदर्श नं कायम यायेमाः धयागु खः, अन्यथा वयागु तलवारया प्रहार थः शत्रुया प्रति मखु, स्वयं थःगु प्रति लाइ ।

प्राचीन संस्कृती प्रायः आदर्श स्त्री रूपे हे खने दु । गथे विद्याया आदर्श-मूर्ति सरस्वती, धनया लक्ष्मी, पराक्रमया देवी महामाया वा दुर्गा, सौन्दर्यया प्रतीक रति, पवित्रताया देवी गंगा ! थुलि हे जक मखु, नारीं स्वाभाविक व्यक्तिगत प्रतिमां जगनयात चमत्कृत याःगु उदाहरण आपालं इतिहासे दु । वस्तुनः वर्तमान अवनती नरया अक जिम्मेदारी म्दु, नारीया नं ।

पच्छिमी संस्कृति भीथाय् वा-फय् वयेथें वया चवन, गुकिं भीथाय्यापि नारी जातिं सभ्यताया गुण ग्रहण अपेक्षा अवगुण हे ग्रहण याःगु खने दु । फलतः नारी जातिं थःगु सहज सरल सुलभ स्वाभाविक गुण, धर्म, लज्जा, विनय, आत्मत्याग, मातृत्व त्वःमंका पुरुषया बराबरी वयेगुली जक मिखा तिस्सिना ब्वां वनेगु प्रयत्न याना चवन । धात्थें धाःसा आत्मिक सौन्दर्ययात तुति च्वाना शारीरिक सौन्दर्ये हे आपाः तल्लीन जुया चवन । आधुनिक शिक्षां निम्हेसितं

छगू हे क्षेत्रे न्ह्याका यंकुगु खने दु । थुकिं समाजे शान्ति व सुखया अभाव जगु दु एवं नारी पुरुषया अधिकारलिसे प्रतिस्पर्धा यायेत संलग्न जुया च्वंगु दु ।

संसारे गुलि मनूत महान जुया वन, सकसियां चरित्रे आपाः भतिचा माँयागु छाप अवश्य खने दु । इमिगु महानताया श्रेय विशेषतः भूमि माँ पित हे दु । मानवं मचाबले गुगु शिक्षा ग्रहण याइ वया प्रभाव जीवन पर्यन्त लाःगु खने दु । छाय धाःसां मानव हृदय मचाबले क्यात्तुसे चवनी । मचाया अधिकांश समय माँया मुले फुइ । यदि माँ सुशिक्षित एवं सुगृहिणी जूसा थः मचायात सदुपदेश बी फइ । भिभिगु खँ, ज्ञान, गुण स्यने फइ । परन्तु छम्ह पतित तथा आचरणहीन गृहिणी पाखें थन्यागु आशा याये फइ मखु । वं उपदेश तथा ज्ञान ब्यूसां मनोवैज्ञानिक प्रभाव मचायात लगे जुइ मखु । छम्ह विद्वानं धया तःगु नं दु, A good mother is worth to one hundred school masters अर्थात् छम्ह धात्थेंम्ह माँ स्कूलया सच्चिछम्ह शिक्षक बराबर जू । उकिं नारीयात थुजाजु शिक्षा बीमा, गुगुलि कि इमिगु शारीरिक, मानसिक एवं आत्मिक विकास ला जु हे जुइ, उकिया नाप नापं वं थःगु क्षेत्रया कार्य फुकं सुचारु रूपं सम्पादन याये फइ । नारीया बोइले देश उन्नतिया भार निर्भर जुया च्वंगु दु । नारीं थःगु पूर्ण गौरव अबले सार्थक याये फइ, गंबले कि व बांलागु वातावरणे ब्वलती, थःगु वास्तविक क्षेत्रया कार्य पूर्णरूपं संचालन यायेत उत्तम शिक्षा प्राप्त याइ ।

निष्कर्षे थौं छें-छें स्वर्ग स्थापना यायेगु जूसा, स्वर्ग भूमीकरण यायेगु जूसा अथवा भूमी स्वर्गीकरण यायेगु जूसा मिसां मिसायागु कर्तव्य, पुरुषं पुरुषया कर्तव्य पुरा यायां छम्ह मेम्हेसिया जीवने पूरक जुया जीवन-पथे नर नारी ल्हाः ल्हाः ज्वना प्रगति पाखे अग्रसर जुइगु आवश्यक, परमावश्यक, अत्यन्त आवश्यक जू ।

स्वभाषा

१०७०

सपना व विपना

श्री शर्मिष्ठा

न्हात्थे हे लिवासां वेकः मभायकं जि मद्यना ।
न्हः हे मवः गथे दनेगु ? छकः निकः छुं ज्या दया
दुहां भायगु लिवात धका कुनुकुनु तंभवया रुवाः
खिउंकेगु मखु, बरु अभा अपो चकंका छधौ निधौ
अपो बाय् मागुलि अपो उत्सुक जुया स्वागत
यायगु—अले चच्छि छन्ह्यः ज्वीक याउं क दनेगु ।

थौं छेँ छखां व थिलागु साप हे त्यानु चाया-
चवन । न्हः वःगु पी मफुत । मिखा सिकु सिकु
मिना वल । वेकः दुहांमभानि धका न्हात्थे हे न्हः
वःसां मद्यंसे अथें लासाय् गोतुला पिया च्वना ।

न्हः तंकेत कवि कविता च्वेफु, गायकं मेहालेफु।
तर जि न गायिका न कवियित्री, अथेसा नं जि
विचार याना न्हः तंकेगु कुतः याना । अतीतया
छगू छगू सम्भना अनागतया लं लिना मनयात
हमला याना च्वन । व सम्भना गुलि बांलागु, गुलि
बांमलागु; गुलि भिंगु, गुलि मभिंगु, गुलि नीगु,
गुलि मनीगु । उकी मध्ये अन्ते पूर्णचियाखँ लुमना
वल । जि थन लाइगु गुलि जक मयोगु वया !
भात जुइह ग्वाज्यः थें च्वं हँ ! माजुम्ह नुगः
कुति हँ ! छुच्चा हँ !! वया भात हे ग्वाज्यः,
वया माजु हे छुच्चा, खःगुं मखुगुं खँल्हाइम्ह वहे
लुच्चा !

छेँ यक्को दुपिं मखु हँ ! बुँ गाक्क दुपिं मखु हँ !
ध्यवा नंअपायचः दु धाय् मज्यू हँ जुजुया श्राद्ध याना
माहांया तुति स्या । जिमि व्याहा जुल धका वया
कपाः स्याय्मागु छु दु ? अथे फाया धका छु काय्

दै व ! आखिर वेकःया दिल सिबाय् जिगु लागी
थन दहे छु दु धका, अपायचः सहमयाय्त ?
'छमना द्यां मलाः' उलि मखा ! द्यां लाना सिना
च्वंम्ह थन द हे सु दु धका ? न जक नय्त ला
खिचां नं नया च्वंगु दु । साक्क नय्गु, मसाक्क नय्गु
उलि मखा पात । साक्क हे नय् मास्ते वःसा, बांलाक
हे पुने मास्ते वःसा, छेँ बांलाथाय्, बुँ यक्को दुथाय्
हे वने मास्ते वःसा राणाजितय् थाय् वंसां ज्यूगु खः-
नि, वया उवले हे । अन ला न्हाक्को हे मिस्तय्त
नं स्वागत द हे दु थें !

अथे हे अनेक खँया कल्पना याना च्वना ।
घडिं गुता थागु तक होश दु । लिपा न्हलं गुइले
मिखा पीकल थें मस्यु—जि दना । न्हले वेकः लिवाक
दुहां भागु । वय्कः न्हापालिपा स्वया थौं अपो
मुसुमुसु काः । ल्हाती च्वंगु अखवार पुइका, मुसु
मुसु न्हिला दः स्वया धया दिल,—“भीत नीदोया
भाग्योदय चिट्टां लात ।” अले थःमंतुं अखवार
व्वना दिल, “शर्मिष्ठा व सुन्दर निम्ह तिपुया साजा-
पहिला नीदो” “पहिला नीदो !!” खुशिया पपू
छुना जिगु मन छक्कलं आक्शे व्वल । न्हापाथें तुं
दुहां भाय्वं ल्हाःया न्हार तथा प्रेम पूर्ण आलिङ्गन
विया आदर सहित स्वागत याय् लोमन ।
काचाक्क लाका व अखवारयात नि घय्प्वी
मास्ते वल । अखवार लाकेत जि ल्हा व्वेका,
वेकलं काचाक्क छरे छवया छलय् याना दिल ।
अखवार गन गन वन, अन अन हे जिगु ल्हाः नं

प्रगतिया त्वाथः

श्री दुर्गालाल

छवथां पोतय् लशकर लाछी जुलुश मखा ज्वी वोगु ।
त्याग व साहस छायापा नुगले उत्तोजित रुवा इमिगु !

न्या वल होश व जोशं हाला नारा अति जायजगु
“ध्वगी पुलांगु व विधान लिकया सकसित उत्थे हक व्यु ।”

स्वैच्वंपि गुलि ज्याठः पिनिगु न्यात हिस्यायथे म्हुतु प्वा
“खिकु जक क्वव्वीम्ह बाबुचिया नं स्वामदु लायकू च्यूता ।”

किन्तु इपि अज न्यायवं धाःवल प्रगति वया कवियात
“पंसां लिकुना मच्चोस्य न्यायगु ध्व जिगु छेँया खः त्वाथः ।”

वन । जि आ न्हापार्थे मखुत । वेकःया व रुयाः
दः तच्चकं मनिनावल । छकलं हे जरङ्ग तं पिहाँ
वल । धुं सायात भस्ते याइथे तंभवया वेकःया
अखवार दुगु लहाः ताके याना, त्याप्प छु ज्वना,
भसंग न्ह्यलं चाल । न्ह्यलं चायवं न अखवार न
वेकः । भ्रम धका ध्वीका हानं घने ल्यना । कुने
खापा सः वः । वेकः हे खः प्वका सीका खापा
खं वना । दः खनेवं धया दिल,—‘छघौ जाल जि
थन थ्यंगु ! गुलि सःता, गुलि खापा घासाघारा

याना तर अहँ मयजुया न्ह्यलं चाःगु हे मखु । न्ह्यलं
छंगु प्रतीक्षा व्वाका तल, छं मेगु परिश्रमं वा
भावनां प्रतीक्षा यायेगु मति व्वाका तल ला ? गुलि
न्ह्याइपुक न्ह्यः वैच्वन जुइ छं !”

“छघौ !” दः आश्चर्य जुल । घडि स्वया-
चान्हेसिया शुद्ध भिं निता ई । वेकलं दः छुं धया
मदीसां जिगु दिलया धडकन जि बांलाक चाः ।
व धडकन या प्रतिक्रिया स्वरूप जिगु दुने नुगलं धाल
‘विपनाय् सपना मखु सपनाय् विपना खं कि ।’

आशा

श्री गोपालमान श्रेष्ठ

‘आशा’ थव निगः आखःया शब्दे विश्व न्द्याना च्वंगु दु। विश्वया न्द्यागु क्षेत्रे भीसं स्वे नु थव आशा रूपी प्रबल शक्ति थःगु शासन वयना च्वंगु दु अले समस्त मानव जाति उकिया न्द्योने नतमस्तक जुया च्वंगु खने दु। यदि आशा रूपी आकर्षण शक्ति मदुगु जूसा थव सृष्टि हे स्थिर ज्वी मखु।

कृद्म किसानिं थःगु हि चःति हायूका वा फयू व निभाया किञ्चित परवाह मयासे परिश्रम याइ। क्वायू ?—बालि सयू-केगु आशां। छद्म विद्यार्थी थःगु स्वास्थ्य तक नं ध्यान मव्युसे चानं न्हिनं कडा मेहनत याइ। क्वायू ?—विद्वान् ज्वीगु आशां। भीत मां—बबुं थःगु सुख-दुःखिया परवाह मतसे जीवन तक पयाना नं पालन पोषण याना व्वलंकइ। क्वायू ?—भविष्ये थःपिन्त सुख बी ला धैगु आशां। थये हे कृद्म साहित्यकार वैज्ञानिक व सुधारकं रूढोवादी अन्ध-विश्वासी समाजलिसे सदैव विद्रोह याना संकट, दुःख व आपत फया नं थःगु लक्ष्ये दृढ जुया न्द्या वना च्वनी—देश उन्नतिया आशां। आशारहित ज्या संसारे छुं हे दइ मखु। थव सवाल वेफु कृद्म साधु फकीरयात छु आशा दु ? इमि नं आशा दु निःस्वार्थे भन तःधंगु स्वार्थ दु भगवत् प्राप्ति, शान्ति अथवा कृगू मखु कृगू अवश्य नं आशा दइ। उपरोक्त कथनं थव स्पष्ट जुइ कि आशा धयागु वस्तु भी हृदये दुने सुला च्वंगु उगु भावनाया प्रतीक खः गुकी भीगु इच्छा आधारित जुया च्वंगु दु। उपयुक्त साधन संभव परिस्थिती कृगू निश्चित लक्ष्ये थयंकः वनेगु इच्छायात आशा धाइ।

आशा विना भी बचे ज्वी फेमखु। कृद्म तःधंगु विद्वानया धापू दु—“आशा हे जीवन खः, निराशा मृत्यु खः, आशाया आभारे हे भी म्वाना च्वना गुबले भी निराश जुइ

अबले भीगु मृत्यु थयंकः वइ।” भी समाजे नं प्रचलित उक्ति दु—“शास दत्तले आश दु।” उपरोक्त उक्ति सत्यतां परिपूर्ण जू। सी त्यंह्य व्यक्ति तकयाके नं जि म्वाइतिनि ला धयागु आशा दया च्वनी। जब वया इन्द्रियं थःगु ज्या तोता इइ, विचार व चेतना शक्ति क्षीण जुइ अलेतिनि आशं तोती, प्राण भंगः नं व्वया वनी।

भीत हानं आशां गुलितक भरोसा व प्रेरणा बिया च्वंगु दु बयान यानां साध्य मजू। मूर्खयात विद्वान्, रोगी-यात नीरोगी, चरित्रहीनयात चरित्रवान्, व भाग्यवादीयात कर्मवादी याना बचे याना तैह्य थव हे आशा खः। सफलता प्राप्तिाय लँयू अनेक विघ्नबाधा वैगु ला स्वाभाविक हे खः तथापि थजागु विघ्न-बाधाया सामना याना उत्तरोत्तर न्द्या वनेगु शक्ति थव हे आशाया दिव्य जले दु। ज्या यायां थकित जुया वा विफल जुया व ज्यां लिचिले त्यन धासां न्हापां थव हे आशां नि न्वा वइ। थूह्येस्यां आशाया खँ न्यना सफल जुया काइ, खँ मन्यंह्य सदा विफलताया गाले हे कुतुवना च्वनी। असफल व्यक्तियात साहस, तागत व स्फूर्ति बीगु धुकू हे आशा खः।

कृद्म नेतां न्द्याक हे विफल ज्वीमासा नं थव हे आशाया जले न्द्या वना च्वनी, अले कृन्हु मखु कृन्हु ला अवश्य व थःगु ज्यायू सफल नं जुया काइ। कृद्म रोगं वाथा वाथा कना च्वंह्य रोगीं हृदय दुने हाहाकार वेदना सह याना च्वनी—कृन्हु जिगु रोग लनी, अले जि थयू यायू अयू यायू धयागु आशाया व म्वाना च्वनी। कृद्म ऋणं त्येका च्वंह्य व्यक्ति थव हे आशाया आराधना याना साहुं थःत न्द्याक हे कटुवचनया निर्मम प्रहार यासां, थःथितिपिसं लाञ्छना यासां

कुं-मि सह याना च्वनी । अथे हे गरीब, दुःखी, गुह्येसिया जीवने छद्दा भिगु नयगु व छजु तीगु अवसर धयागु गबलें प्राप्त मजू, अजापि नं म्वाना हे च्वन केबल थव हे आशाया भरोसाय् ।

मानव विकासया इतिहास स्वत धासा स्पष्ट जू भीपि आकाशं छकलं कुतुं वोपिं मखु । भीगु विकासे लखलख वर्ष समय फुवो धुंकल व थाकु थाकुगु प्रयोग नं जुया वने धुंकल । व ब्याक कष्ट सह यायगु प्रेरणा बिल केबल आशा । भीगु धर्म ग्रन्थ व इतिहास नं थुक्रिया साक्षी दु भगवान रामचन्द्रं छाया राजगद्दी तोता भिप्यदँया वनवासया असीम दुःख-कष्ट स्वीकार याना बिज्यात ? पञ्च पाण्डवपिसं छाया कौरव पक्षया अन्या अत्याचार सह यायां वनवास, गुप्त-वास आदि भयानक दुःख ग्रहण यात ? छाया बालक भक्त ध्रुवं चिरिमांया अपमान सह यात तथा जंगले वना शरीर-यात कष्ट बिया तप यात ? भगवान बुद्धं राजपाट, मां-बौ, कला-काय् आदि त्याग याना, खुदँ तक असह्य कष्ट सह याना तपस्या याना बिज्यात व थःगु यावत जीवन पर्यन्त बुद्धधर्मया प्रचार याना बिज्यात ? आदि ब्याक फुकं भीसं धायफु केबल आशं ।

आवश्यकतां हे आशाया उत्पत्ति जुइ । अले व हे आशां परिणामया प्रत्यक्ष साकार रूप बी । भीसं थमं हे अनुभव याय् धुंगु, भाग काय् धुंगु उदाहरण लुमंका दिसँ सच्चि व प्यदँया अन्याय अत्याचारया फलस्वरूप भी समस्त नेपालीतय् हृदयं छगू सुखी, उन्नत व स्वाधीन समाजया कल्पना यात । वहे कल्पना क्रमशः भीगु आशाया परिणत जुल । अले थव हे आशां क्रान्तिया प्रेरणा बिल फलस्वरूप राणाशाही खतम जुल । नेपाले प्रजातन्त्र वल नेपाली मात्रया नुगले आशाया खां हल ।

दं दं आशा नुगले स्वथना संसारया सर्वोच्च हिमालय सगरमाथा थहाँ वनेगुली कोशिश याना च्वंछ भी नेपालया छद्द वीर सुपुत्र तेजिङ्ग नोर्केजुं प्रकृतिया अजेय, दुर्गम गढ धायका च्वंगु हिमालयया च्वकाय् थ्यंक भाया विश्वया न्होने

नेपालीतयगु अनुपम साहस व वीरताया परिचय बिया दिल । नेपालया नां विश्वया कुंकुलामे थ्यंका दिल । अतएव समस्त विश्वया आश्चर्यपूर्ण आविष्कार व ज्या थव हे आशा नांगु विचित्र शक्तिशाली आकर्षणया देन खः धासां अतिशयोक्ति ज्वी मखु ।

कल्पना व आशा छगू हे वस्तु मखु । खला कल्पना मदयकं आशाया प्रादुर्भाव ज्वी मखु, कल्पना व आशा नाप नापं समानान्तर रेखा थें वना हे च्वनी, तथापि थुकी भिन्न व विभिन्नता नं मदुगु मखु । भि न्यागुगु शताब्दी फयखः छगू कल्पना खः, छुं समय लिपा छुं प्रयोग ज्वी धुंकाली थुकिं आशाया रूप काल । आकाशे च्वंगु नगु ककायगु, इच्छानुसार मिसातयत् मिजं व मिजंतयत् मिसा यायगु आयात थव कल्पना हे तिनि खः । लिपा थुकिं नं आशाया रूप काइतिनि ला छु खः छु खः धाय फुगु खँ मखु । छाया धासा नेपोलियन बोनापाटं धया वैगु दु “असम्भव शब्द केबल मूर्खतयगु शब्दकोशे जक दइ ।” धयागुया मतलब खः संसारे असंभव धयागु छुं हे दुगु मखु । म्हिगः असंभव धया च्वनागु थौं संभवे वे धुंकल अथे हे थौंया असंभव नं कन्हे संभवरूपे मवै धका गथे धाय् ?

संसारे थौंकन्हे वैज्ञानिकतयसं कठिन स्वया कठिन प्रयत्न यानावं च्वंगु दु गुक्रिया उद्देश्य खः कल्पनायात आशाया व आशायात सफलताय् परिणत यायगु । मनुखं न्हापा कल्पना तक नं मयागु वस्तु भीगु न्होने थ्यंकः वे धुंकल । अझ छु छु वइ तिनि व जुइतिनि धाय फइगु खँ मखु । जिगु विचारं ला साधनया अभावे व वस्तु कल्पना जूसा साधनया मौजूदे व आशा जुइ । गथे कि छद्द सेठयात मोटर कारया इच्छा आशा जूसा व हे इच्छा छद्द गरीबयात कल्पना जुइ । छद्द योग्य व्यक्ति उच्च पदे थ्यंक वनेगु इच्छा यासा व हे इच्छा छद्द निरक्षर मूर्खयात कल्पना जुइ व प्रयत्न याना वं च्वन धासा ला व कल्पना नं छन्हु आशा ज्वीफु । उकिं भीसं प्राप्त याय् बहःगु लक्ष्ये जक आशा यायमाः ।

[ल्यंगु स्वंगुगु कभर पेजे]

सम्पादकीय

साहित्य, साहित्य, थौकन्हे न्हापा स्वया साहित्य धयागु शब्द आपालं न्यने दु । वास्तवे साहित्य धयागु छु, भीगु जीवनयात साहित्यया गुलि आवश्यकता दु थव सीके बहगु खँ खः । ख ला न्हान्हापाया धुरन्धर विद्वान्पिसं बिया थकुगु साहित्यया परिभाषा नं थौया काले चि मगागु थै च्वना वने धुंकल । थःथःगु समययात त्वेक साहित्यिक महारथीपिसं उकी हानं हानं साहित्यया मूलतत्त्वत थपे यायां वना च्वन । साहित्यया क्षेत्र तसकं हे तःधंगुलिं आतक वास्तविक साहित्य थुकियात हे धाइ धका सकस्यां चित्त बुझे ज्वोक धाय्फुगु मखु । साहित्ययात गुलिस्यां 'जीवनया समालोचना' धका धासा गुलिस्यां 'प्रबल मनोभावनाया स्वतः प्रवाह' धका नं धा । अःपुक थ्वीकेत भीसं थथे धाय्फु कि 'साहित्य सत्यया आधारे शिवत्व नं दुगु सुन्दरतां छाय्पा तःगु भाव-समूह खः ।' सत्ययात थ्वीकेगु ज्ञान खः, गन ज्ञान दत अन विवेक व विचारया लुखा चालि । अले थुकिया हे बः कया कवि वा लेखकं थःगु भावयात प्वंके छिगु उपयुक्त कल्पना याइ । गन छुं ज्या जुइ अन उकिया उप-योगिताया नं खँ वइ । उपयोगिता मदयकं सुनानं छुं याइ मखु—'कला कलाया लागी' धाइपिसं नं उपयोगितायात वास्तवे च्वत्यंक तोते फुगु खने मरु । थुकथं साहित्ये छुं न छुं रूपे उपयोगिताया जः दया हे च्वनि तर नीतिशास्त्रे थै तप्यंक मखु । थःगु मने वोगु भावयात हिसि दयक आकर्षक ढंगं धाय्गु साहित्यया कला खः । कलाया ज्या सुन्दरतां छाय्पा ऋःः धाय्केगु खः । हर्ष-शोक, उत्साह-भय, सुख-दुःख आदि भाव खः । भाषाया माध्यमं थःगु अनुभूति खान्तःसुखाय व बहुजनहितायया लागी करपिनिगु नुगले दुने थ्यंक थ्यंकेगु साहित्यकारतय् ज्या खः ।

मनुष्य छद्म सामाजिक प्राणी जूगुलि थन्त जूगु खँ कर-पिन्त मककं वया चित्त बुझे मजु, अथे हे करपिन्त जूगु खँ न्यनेगुली नं वं उतिकं रसता । छद्म साहित्यकारके गुलि तीव्र व गम्भीर अनुभूति दइ उलि सामान्य जनयाके दइ मखु । छाय्धासा स्वभावं हे साहित्यकार अनुभवशील जुइ, वयागु नुगः सीयागु थै क्यातुसे च्वनी । उकिं सर्व-साधारण मनुष्ययात स्वया साहित्यकारयात दुःख-वेदना, सुख-आनन्द अप्पो प्रभावित याइ । अले थः गय् प्रभावित जुयागु खः अथे हे थःत जूगु अनुभूतियात रसं जागु भाषाया रूप बिया लोकयात नं प्रभावित याय्गु स्वइ, थुकी व सफल नं जुया काइ । थव चानचुनगु ज्या मखु, कुशल कलात्मक अभिव्यक्ति याय्गु प्रतिभा व सामर्थ्य मदयकं थव क्याय् जस काय् धका ह्यगसे नं खनेम्वा । थव ज्या थाकु थै, थुकी सफल जूपिनिगु नां नं उतिकं हे जाया च्वन ।

नल, त्वन, द्यन, मोजमजा यात, थुकियात जक जीवन धाइ मखु, छाय्धासा केबल म्वाना च्वनेगु जीवन मखु । मिखां खने हे मदुह्य चीधिकःह्य जीवाणुनिसै कया तःधि-कःह्य किसि ह्यैलन्या तकं म्वाना च्वंगु दु तर न इमिके ज्ञान दु न इमिसं सत्यया मृ थु न त जीवन धयागु थव हे धका स्यू । न्ह्याथे याना नं थः छद्म म्वाना च्वनेगुली हे इमिगु जिवन्ति फुना च्वन । तर मनूया जीवन थुलीजक कुंका मच्चं । मनू मननशील प्राणी खः । थवयाके विचारयात ब्वलंकेगु, सत्ययात थ्वीकेगु, भावनाया स्वां ह्येकेगु हृदय व मस्तिष्क दु । थमं मथूगु न्यनेत व थूगु कनेत भाषा दु । थव हे भाषाया लं फिना साहित्य न्ह्यज्या वल । साहि-त्यया हे द्वारं मनुखं सभ्यता व संस्कृतियात ब्वलंकल । अले गुलि गुलि मनुखं साहित्यया यथार्थता व आदर्श थुल, थू थै

ज्या नं याना यंकल उलि उलि मानव-समाज मेपि प्राणीत खया उन्नतिया तं गगं च्वे ला वन । अक्क धाय्माल धासा साहित्य दुगु व साहित्य मदुगु मानव समाज हे नं आपालं पाय् धुंकल । साहित्य दुगु समाज ज्ञान व विज्ञानया जले प्रगतिया लँय् हासा हासां न्हा वन । परन्तु साहित्य मदुगु समाज ख्युंगुलि लँ मखना उन्नतिया आशा कया नं थौतक अलमले हे जुया च्वन तिनि ।

जीवन व साहित्यया सम्बन्ध साप कातु । केवल बुद्धि-जीवीतयसं जक मखु कि साधारण मनु गुह्योसिके साहित्य छु धका तक नं ज्ञान मंदु वं नं चाय्कं वा मचाय्कं साहित्यया प्रयोग याना च्वनि । उकिं जीवन व साहित्यया सम्बन्ध ला व लुसि थै धका धया तल । हानं गुलिस्यां साहित्ययात समाजया न्हाय्कं नं धा क्काय् धासा गुगु देशया समाज गय् च्वं धका सीकेगु इच्छा जूसा व देशया उच्च साहित्य ब्वना स्वेव सिइ । थये हे थःगु ख्वा थमं खने मरु थै साहित्य रूपी न्हाय्कने मस्वेकं समाजं थःगु भूल खंके थाकु । समाजया भावना, कल्पना, व संवेदना साहित्ये भीसं व्यापक रूपं खंके फु । समाजयात सभ्यता व संस्कृतिया अप्पो ज्ञान दया वोलिसे वयात साहित्यया महत्त्व नं विशेष रूपं थुया वइ । साहित्य मरुगु समाजं ज्यलं थै सुख-दुःख उन्नति-अवनति आदि छुं नं स्पष्टतः व्यक्त याय् फँ मखु । उन्नतिया लँय् व समाज सदा खू हे जुया च्वनि ।

साहित्यं भीत प्राचीनताया गौरव गाथा, नवीनताया आविष्कार, भविष्यया सार्थक कल्पना द्वारा उत्तरोत्तर विकास

जुया वनेगु लँपु क्यनि । काय, वाक् व चित्तद्वारा ज्वीगु अकुशल कर्मयात पना जाति समाज तथा देशया सुभार याय्गु चेतना हया बिइ । चाय्कं वा मचाय्कं समझपाखँ जूगु अवनति अपकृति, दुराचार-दुर्व्यवहारयात क्यना हानं हानं नं थजागु भूल मज्जीमा धका सतर्क याइ । सभ्यता व संस्कृतिया विकास याय्गु स्यना, मनु जुया च्वने फँगु दीक्षा बिइ । परस्परे प्रेम सहानुभूति, सहयोग, त्याग आदिया भावना गबले गुकथं याय्माः धयागु खँ साहित्यं भीत गुलि यैपुक न्ह्यैपुक स्यनि उलि मेगु छुं नं शास्त्रं स्यने फइमखु । नीतिं भीत अति बिइ, गुगु हित याइगु खया नं खालु थै खाइसे च्वनि । तर साहित्यं भीत नुगले दुग्येक बिइगु सल्लाइ सागु वासः थै मचा बुधा सकसितं यइ व हित नं याइ । थुकिं हे साहित्ययात हितवाक्य धका धया तल ।

थौं संसारं थ्वीकल साहित्यया उन्नति हे फुक उन्नतिया जननी खः । खया खना भीसं नं थुल गुगु समाजे साहित्यया उन्नति मजू, व समाजे मेगु गुगुं किसिमयागु नं उन्नति जूगु मदु । देशया उन्नति रथ खःसा साहित्यया उन्नति उकिया घःमा खः । गुकिं थःगु लक्ष्ये वनेगु लँ निर्देशन याइ । अले दर्शन, विज्ञान, राजनीति, समाजशास्त्र आदि थुक्रियात हे न्हाकीगु बल्लागु घःचा खः । अतएव देशया सर्वतोमुखी उन्नति याय् न्हापां साहित्ययात निं थकाय्माः । गन साहित्यया उन्नति जुल अन मेमेगु उन्नति नं उकिया नाप नापं हे जुया वइ ।

ऋद्ध निर्वहनं करोडपति जुये धयागु इच्छायायुगु व ऋद्ध मूर्खं विद्वान् ज्वीगु इच्छा यायुगु अनुचित मखु तर इच्छा याना थें उक्रियात सफलताया सगं नं बीगु स्वत धासा जक व आशां घाइ मखु । आशा यायां अस्वाभाविक आशा यायव दुःखी ज्वी मालेयो । उकिं आशा यायुगुया नं ढंग दु । ऋद्ध विद्यार्थी जि डाक्टर जुये, वैज्ञानिक जुये, राजनीतिज्ञ जुये धयागु उच्च आशा अवश्य यायमाः व अले सफल नं जुइ । तर आखःया नामं नमो वागी हे मसःह्य व्यक्ति जि व ज्वी थ्व ज्वी धका केबल फुसुलु आशा जक यानां मज्यू । आशा याना थें आशाया पासा ज्या नं यानावं यंकेमाः ।

न्यागु हे चीजे नं गुण व अवगुण नितां दु । थ्व प्रकृतिया नियम खः । अथे हे आशाया नं भिंगु व मभिंगु निगू गुण दु—व खः आशा व दुराशा । गुगु आशां थः व करपिनि देश व जानिया भिं जुइ व भिंगु आशा खः । धुक्रिया विपरीत गुगु आशां देश व समाजयात अहित जुइ व

आशा दुराशा खः । अले हानं आशायात स्वंगू प्रकारे विभक्त यायु नं फु गथे—थःगु हानि-नोकसान जूसां देश व समाज थकायुगु आशा; थःगु छुं हानि-नोकसान मयासे देश व समाज थकायुगु आशा; व थःगु स्वार्थ सिद्ध यायुत देश व समाजयात कत थुनेगु आशा । विवेकशील व्यक्ति सदा मभिंगुयात तोता भिंगु गुण जक ल्यया काइ । थथे नतुं भीसं नं सकभर प्रथम श्रेणीया आशाया थःगु दक फुक बल बुद्धि ख्यले याना देशया उन्नति व प्रगति यायुगु स्वेमाः । मफुत धासा द्वितीय श्रेणीया आशा पूर्ति यायुगु सोसां अपसकं क्वे लागु ला मखु । अन्तिम किसिमगु आशा अर्थात देश व समाजयात गाले कफाना थःगु स्वार्थ सिद्ध यायुपाखे मनुखं गबलें आशा यायु मज्यू । गुह्येस्यां सीक सीक नं थथे याइ वयात मनूया रूपे वया च्वंहा पशु धासां पाइ मखु ।

देशया उत्थान-पतन, उन्नति-प्रगति सकतां आशाया हे जक निर्भर जुया च्वंगु दु । संसार आशामय खः । आशां हे संसार न्या वना च्वन । उकिं आशा प्राणीमात्रया तः-धंहा हितया पासा खः । जय आशा !

जूगु खँ

ललितपुर, पोहेला थो १४ । नेपाल भाषा समितिया पाखें श्री मा. हेमलाल जोशीया सभापतित्वे नेपाल भाषायन कवि सम्मेलन जुल । कविता पाठयां लिपा थंगुने जूगु साहित्य सम्मेलने वोगु निबन्ध, कविता व कहानी प्रथम, द्वितीय, तृतीय जूपि प्रौढ तथा न्हू लेखकपिन्त व निबन्ध प्रतियोगिताया सर्व प्रथम जूह्य लेखकयात श्री जगतबहादुर धारुवाजुया लहातं सिरपा ईगु ज्या जुल । प्रथम जुया दीपिं प्यह्येसित लुं वहःया सुवर्ण कलश नं दुगु जुल । समाचारे ज्ञात जूगु दु, संमेलने वोगु बांवांलागु रचना मुना पिकायुत माक खर्च समितियात प्रदान यायुगु नं वेकः धारुवाजुं घोषणा याना दिल ।

लुम्बिनी, पोहेला गा १४ । पश्चिम जमेनीया गौर्तिगमन विश्व विद्यालयया संस्कृति व भाषा विषयया महाचार्य डाक्टर ई. ओल्ड स्मीथ व श्रीमती ओल्ड स्मीथ भगवान बुद्धया जन्म स्थान लुम्बिनीया दर्शनार्थ भाल । लुम्बिनी धर्मोदय कमिटीपाखें श्री भक्तकृष्ण उपासकजुं वेकःपिनिगु हार्दिक स्वागत याना दिल । वेकःपिं न्हापा १६३३ सने नं लुम्बिनी भाया धुंकुगु जुया च्वन । अबले स्वया आ थन यकं प्रगति जूगु खना धका वेकःपिसं प्रसन्नता प्रकट याना दिल । समाचारे थ्वनं धया तःगु दु कि उखुन्हु अन हे बासं च्वना कन्हे खुन्हु श्री डाक्टरजुपि कपिलवस्तु भाया अनया खण्डहर व पुलांपुलांगु स्तूप, अशोक स्तम्भ आदि स्वया भाल ।

सफूया खँ

पद्य पुचः—चिनाखँ मुना । प्रकाशक—
नेपाल भाषा परिषद, ३६१ न्यत तुंछेँ, कान्तिपुर-
१३ (नेपाल) । मू । ७५

ध्व नेपाल भाषा परिषदया ग्वसा थें आई.
ए. या विद्यार्थीतय् निति नेपाल भाषाया पत्रपत्रिकां
ल्यया मुंका तःगु छगू उच्च स्तरीय कविता संग्रह
खः । थुकी नेपाल भाषाया नांदपिं पुलांपिं व
न्हूपिं नं याना नीन्याह्व कवि व कवयित्रीपिनिगु
कविता दु । म्ये, श्लोक आदि पुलांगु छांटगु कवि-
तानिसें कया न्हूगु थौं कन्हेया पहःगु कविता. गद्य
कविता व क्वे हानं च्यापु पुलांगु म्ये नं लागु दु ।
नेपाल भाषाया कविता क्षेत्रे छुं सीके धाइपिन्त
खसःदं न्ह्योनिसें थौं कया छुं न छुं छुमां ध्व सफुलिं
बी । सफू व्वनेवहः जू, नापं कवि, कवयित्रीपि-
निगु संक्षिप्त परिचय नं दुगुलिं विद्यार्थीतय्त छुं
सुविधा नं दइ ।

गद्य पुचः—ध्व गद्य संग्रह खः । प्रका-
शक—नेपाल भाषा परिषद, ३६१ न्यत तुंछेँ,
कान्तिपुर-१३ (नेपाल) । मू २ ।

ध्व नं नेपाल भाषा परिषदया ग्वसा थें आई.
ए. या परीक्षायात धका नेपाल भाषाया प्रसिद्ध
साहित्यकार व विद्वानपिसं विभिन्न पत्र पत्रिकां
व बाखं सफुलिं मुंका तःमु उच्च स्तरया गद्य संग्रह
खः । थुकी निबन्ध, कहानी, एकांकी नाटक व
अन्ते पुलांगु बाखंया छुं नमूना व शासन पौया

दसु नं दु । नेपाल भाषाया सिद्धहस्त लेखक मध्ये
नं ल्यया गतिलागु, च्वन्हागु लेखया संग्रह जूगुलिं
थुकिया भाव व भाषा कात्वीगु ला जुहे जुल ।
छगू सफू खया हे भीगु साहित्यया ख्वापा गय्चं
धका सीकेगु इच्छा दुपिन्त ध्व सफुलि व इच्छा छुं
रूपे पूर्ण याना बी । थुकी पद्य पुचले मलापिं लेखक
लेखिकापिनिगु संक्षिप्त परिचय नं दु । सफू व्वने
वह जू ।

मल्ल शाह कालया मे—प्रथम भाग ।
संग्रह कर्ता—मानदास तुलाधर । सम्पादक—
सुगतदास तुलाधर । प्रकाशक—मानदास सुगतदास
तुलाधर, काठमाडौं । मूल्य । ६०

ध्व सफुली मल्ल वंशया जुजु श्री महीन्द्र मल्ल
निसें कया शाह वंशया जुजु श्री महेन्द्र वीर विक्रम
तकयागु न्ये न्हेपु शास्त्रीय मे दु । मेपतिकं राग व
ताल नं च्वया तःगु दु । साहित्यया उत्तरोत्तर
उन्नति याय्त न्हू न्हूगु साहित्य सृष्टिया गुलि आव-
श्यकता दु उलि हे आवश्यकता पुलां पुलांगु सा-
हित्यया प्रकाशन याय्गुली नं दु । सुथे वहनी
भजन याइपिन्त व ऋतुया मे हालीपिन्त ध्व सफू
तसकं ज्या लगे जू । अले हानं पुलां पुलांगु मेया
अध्ययन याइपिन्त व भाषा, इतिहासया विषये
अन्वेषण याइपिन्त नं ध्व सफुलिं मागु ज्वलं बी
फु । भीगु पुलांगु सांगीत, भाषा, आदि सीकेत
सकसिनं ध्व सफू छगू प्रति न्याना तय् वह जू ।